

Zomernota 2017

EN MEERJARENPECTIEF 2018 - 2021

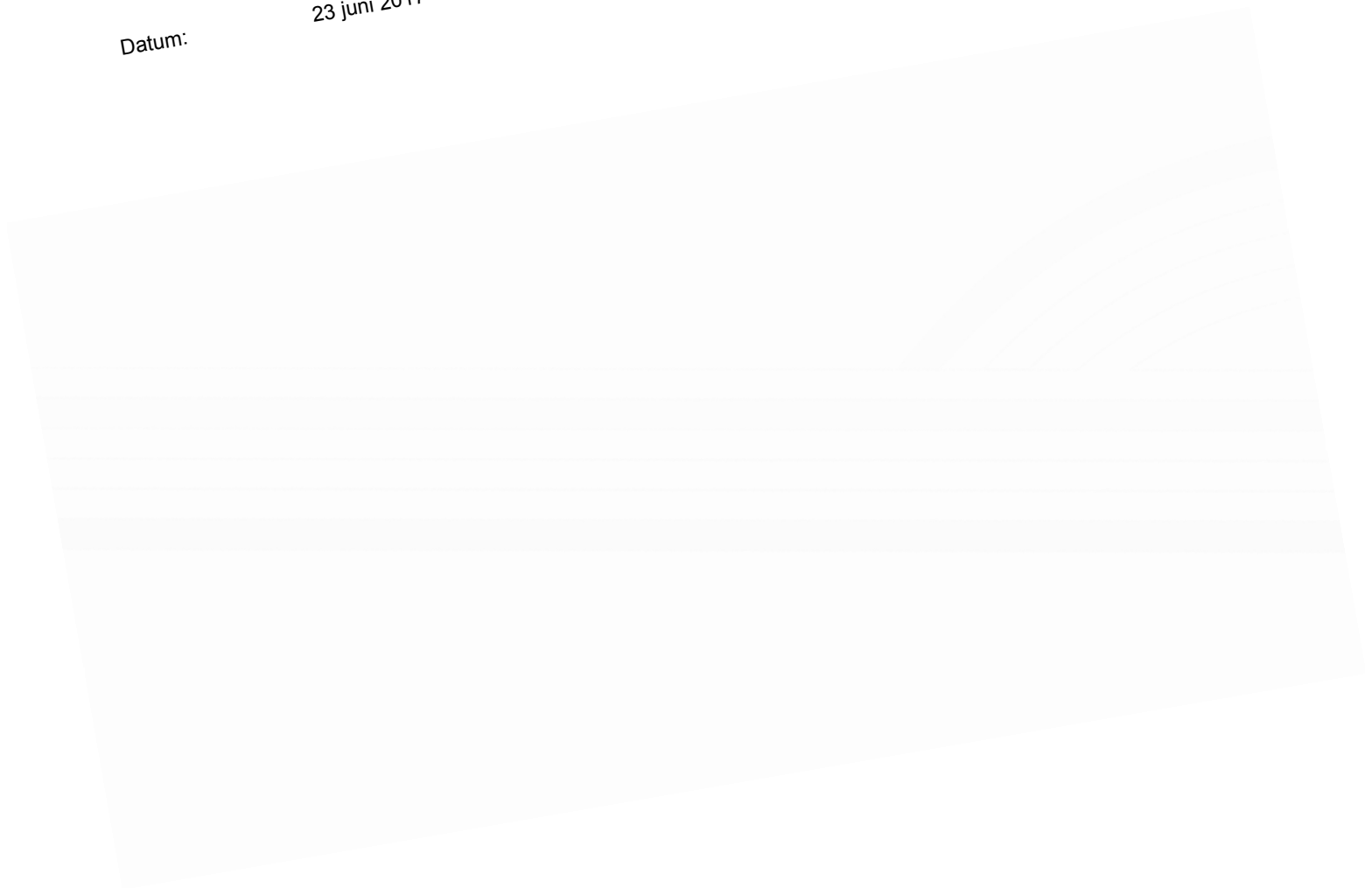

In deze zomernota gaan we, naast ontwikkelingen in het huidige begrotingsjaar, in op het financiële meerjarenperspectief van de Provincie Zeeland. Bovendien vindt de kaderstelling van de begroting 2018 – 2021 plaats in deze nota.

Zomernota 2017

en meerjarenperspectief 2018 - 2021

Datum: 23 juni 2017

Inhoudsopgave

Inleiding	6
1. Ontwikkelingen 2017 – 2021	9
1.1. Inleiding	9
1.2. Investeringsagenda	10
1.2.1. Inleiding	10
1.2.2. Terugblik	10
1.2.3. Voorjaar 2017	11
1.2.4. Herprogrammering	13
1.2.5. Doorkijk 2017-2019	13
1.2.6. Investeringsagenda 2020 – 2021	14
1.2.7. Gevraagde besluiten	15
1.3. Opgaven	15
1.3.1. Inleiding	15
1.3.2. De vijf opgaven:	16
1.3.3. Subsidieverstrekking aan instellingen	19
1.3.4. Begroting 2017 en 2018 e.v. samengevat	19
1.3.5. Gevraagde besluiten	20
1.4. Grote projecten	20
1.5. Investeringsprogramma Zeeland in stroomversnelling	21
2. Financiële ontwikkelingen	22
2.1. Inleiding	22
2.2. Lopende ontwikkelingen	22
2.2.1. Vierde begrotingswijziging 2017	22
2.2.2. Thermphos	22
2.2.3. Statenvoorstel investeringskrediet verbouwing gebouw G (De Librije)	23
2.2.4. Loonontwikkelingen	23
2.3. Eerste ronde budgetbewaking	24
2.4. Nieuwe afwegingen	25
2.4.1. Herbestemming van de Oostkerk in Middelburg	25
2.4.2. Advieskosten herstructurering PZEM N.V.	25
2.5. Gevraagde besluiten	25
3. Financieel perspectief	27
3.1. Weerstandsvermogen	27
3.2. Stappenplan	28
3.3. Recapitulatie vertrekpunt financieel (meerjaren)perspectief	29
3.4. Gevraagde besluiten	31
4. Kaderstelling begroting 2018 en verder	32
4.1. hoofdlijnen begroting 2018	32
4.2. Indexering	32
4.3. Gevraagde besluiten	33
5. Overige ontwikkelingen	34
5.1. Provinciefonds	34

5.2. Groot onderhoud infra	36
5.3. Voorziening groot onderhoud gebouwen	38
Bijlage 1 – Acties coalitieakkoord	39
Bijlage 2 – Eerste ronde budgetbewaking	51
Budgettaire effecten	51
Budgettair neutrale mutaties	52

Inleiding

Een Zomernota 2017 in plaats van een meer gebruikelijke Voorjaarsnota. De realiteit van het Thermphos dossier en de financiële gevolgen ervan voor de financiële positie van de Provincie Zeeland, noodzaakte ons om de behandeling van de jaarrekening uit te stellen en een Zomernota (in plaats van een Voorjaarsnota) op te stellen.

Waar stonden we in 2015?

Het is al weer twee jaar geleden dat ons college aan de slag ging met het coalitieakkoord "Krachten bundelen: perspectief voor Zeeland". In dat coalitieakkoord is richting gegeven aan de veranderingen waar de Provincie voor staat, mede aan de hand van de strategische visie Zeeland 2040. Die visie is in de vorige statenperiode opgesteld als perspectief voor de langere termijn. Waar in het verleden de Provincie vaak de financier van nieuwe en grootste projecten was, is in het coalitieakkoord vastgesteld dat het besturen van Zeeland steunt op het samen met andere partners werken aan de kwaliteiten van Zeeland, ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. In het coalitieakkoord zijn 74 acties opgenomen, waaruit wij drie hoofdlijnen hebben benoemd die noodzakelijk zijn om het coalitieakkoord ook echt uit te voeren.

Anders extern samenwerken

In de strategische visie Zeeland 2040 is de noodzaak van andere vormen van samenwerking zo verwoord: "Overheid, markt en maatschappij werken themagericht en constructief samen. De toekomst maak je immers niet in je eentje. De overheid heeft daarin geen exclusieve positie. Anders samenwerken vraagt om een actieve bijdrage van iedereen in de samenleving". We kunnen als Provincie – en dat geldt eigenlijk voor elke overheid – steeds minder alleen en zelfstandig antwoord geven op de uitdagingen die vanuit maatschappelijke ontwikkelingen op ons afkomen. We moeten ons steeds meer verbinden met andere partijen, om samen de goede antwoorden te formuleren. Daarin zoeken we naar nieuwe vormen van samenwerken, onder andere door het vormen van netwerken. Dat geven we gestalte in de omschakeling naar opgavegericht werken.

Grondig heroverwegen

Tegelijkertijd hadden we in 2015 een periode achter ons waarin, door afnemende DELTA-dividenden, de bezuinigingsoperaties elkaar in hoog tempo opvolgden. We hebben daarom de keuze gemaakt om ook onze financiën grondig te heroverwegen via een zerobased begroting. Dat wil zeggen dat we scherpe keuzes hebben gemaakt en daarop alle elementen in de begroting heroverwogen hebben om ruimte te maken voor de investeringen die nodig zijn voor Zeeland en voor onze bijdrage in het oplossen van de maatschappelijke opgaven die we zien. Daarbij willen we de uitvoering versnellen: niet wachten met plannen maken tot er geld gereserveerd is, maar de inhoud voorop stellen.

Anders intern samenwerken

Het anders omgaan met externe partners – zowel mede-overheden als instellingen en andere externe partijen – en het anders omgaan met financiële middelen vergt ook een omslag in de

organisatie: opgaven samen met anderen definiëren in plaats van zelf oplossen, van beleidgeoriënteerd werken naar opgave-georiënteerd werken, en van financiën leidend naar inhoud leidend. Daarbij past ook meer capaciteit vrijmaken voor opgaven, programma's en investeringsprojecten. Daarvoor is een ontwikkelprogramma voor de organisatie opgestart en in uitvoering.

Waar staan we nu?

In 2016 hebben we het traject van een zerobased begroting afgerond. De begroting 2017 is de eerste waarin de nieuwe accenten zijn vertaald. We hebben scherpe prioriteiten gesteld om ruimte te maken voor nieuwe investeringen. Voor de investeringsagenda 2017-2019 is € 28,5 miljoen gereserveerd. Die middelen zijn, samen met de middelen die beschikbaar zijn voor de provinciale bijdrage aan maatschappelijke opgaven ondergebracht in een apart programma in de begroting.

In 2016 zijn kwartiermakers gestart met het op-gavegerichte werken, via maatschappelijke opgaven: Aantrekkelijk Zeeland: leefbaarheidsagenda, Beleef Zeeland (Kustvisie en Gezonde regio), Havensamenwerking, Zichtbaar Zeeland en Circulaire Economie & Energietransitie. Er is een grote overlap tussen deze opgaven en de thema's die in Zeeland 2040 zijn genoemd. In dit jaar start de uitvoering van deze opgaven. Het is de bedoeling om volgend jaar verder te intensiveren. Voor wat betreft de organisatieontwikkeling is de wijziging van de topstructuur het meest zichtbaar: er zijn in plaats van werkveldmanagers nu een directeur projecten en programma's, en een (tijdelijke) directeur organisatie aangesteld. De acties die in het coalitieakkoord waren opgenomen liggen voor het merendeel op schema (zie bijlage 1). Enkele acties moeten nog gestart worden en bij een beperkt aantal acties uit het coalitieakkoord is aandacht nodig om te voorkomen dat die te zeer vertragen.

Thema's Zeeland 2040

De strategische visie Zeeland 2040 schetst een "Zeeuws Verlangen" voor 2040 van een floreerende netwerksamenleving en netwerkeconomie met een sterke sociale samenhang, ondersteund door een faciliterende overheid. Het gezamenlijke belang van alle partijen is immers een actieve, gezonde en open samenleving, gebaseerd op de eigen kracht en waarden.

De visie schetst 8 thema's waar op ingespeeld moet worden om dat "Zeeuws Verlangen" ook echt te bereiken. Die thema's zijn:

- Actief en gezond;
- Vestigingskwaliteiten;
- Zeeland zonder grenzen;
- Open innovatie 4.0;
- Technologische ontwikkelingen;
- Delta in beweging;
- Samenleving centraal; en
- Anders samenwerken.

Tegelijkertijd hebben zich allerlei ontwikkelingen voorgedaan die niet voorzien waren bij het coalitieakkoord, maar waar wij wel op ingespeeld hebben. Een belangrijke positieve ontwikkeling was dat de lobby bij het Rijk geleid heeft tot het gezamenlijk instellen van de commissie Economische Structuurversterking Zeeland, die medio vorig jaar het actieprogramma "Zeeland in Stroomversnelling" heeft uitgebracht. Niet alle acties daarin zijn succesvol geweest – zo is het apart zetten van de kerncentrale van de rest van Delta, ondanks grote inzet van de aandeelhouders, niet gelukt – maar op andere terreinen zijn wel degelijk successen geboekt. In de eerste plaats al het feit dat de gezamenlijke overheden in Zeeland het actieprogramma als gezamenlijke agenda hebben geaccepteerd. Dat brede draagvlak heeft een belangrijke rol gespeeld bij het aanwijzen van Zeeland als proefgebied in het kader van de studie "Maak Verschil". Deze studie verkent hoe overheden, door zich anders te organiseren, kunnen bijdragen aan economi-

sche groei. Tenslotte heeft het Rijk een inspanningsverplichting op zich genomen om een bedrag van € 25 miljoen vrij te maken voor Zeeland. Grootste negatieve ontwikkeling is de gang van zaken bij Thermphos. Op grond van overeenkomsten uit 2014 heeft de Provincie een verantwoordelijkheid voor de beheerskosten van het terrein, zolang het terrein niet fosforveilig is.

Waar willen we naar toe?

Het is duidelijk dat Thermphos een zware wissel op onze financiële mogelijkheden trekt. De onzekerheden rondom Thermphos zijn momenteel dusdanig groot dat wij geen nieuwe verplichtingen in het financieel meerjarenperspectief willen aangaan, maar alleen financiële besluiten met een budgettaire impact op 2017 voorstellen. In lijn met het financieel stappenplan zoals we in de Najaarsnota 2016 hebben opgenomen dienen eerst de knelpunten in de grote projecten opgelost te zijn. Dit betekent voor nu dat we afwegingen over de invulling van de meerjarige budgettaire ruimte doorschuiven naar de Najaarsnota 2017, in de verwachting dat er dan meer duidelijkheid over het financiële perspectief bestaat.

Voor ons college staat voorop dat we de kansen die er liggen, moeten blijven benutten. Samen met alle andere partijen in Zeeland. Samen optrekken, samen met één mond spreken. Uitgaan van kracht, van investeren in economische structuurversterking en van het onder de aandacht brengen van de sterke kanten van Zeeland. We houden de focus op het actieprogramma Zeeland in Stroomversnelling: het uitvoeringsprogramma, dat samen met het Rijk is opgesteld, voeren we voortvarend uit.

Het is nodig dat stappen worden gezet om Zeeland toe te rusten op de toekomst, met name op klimaatverandering (onder meer via het project Zuidwestelijke Delta) en dat we verder gaan inzetten op de energietransitie. Het IPO heeft zich namens alle Provincies verbonden aan de doelstelling dat Nederland in 2050 energieneutraal is. We willen daar samen met het bedrijfsleven in optrekken. Innovatie is nodig om de energietransitie en de versterking van de economische structuur daadwerkelijk te realiseren. Maar economische structuurversterking begint bij het versterken van het (hogere en wetenschappelijk) onderwijs en onderzoek, juist op de sectoren waar economische kansen en uitdagingen voor Zeeland liggen. Voor de toekomst van Zeeland is een onmiskenbare voorwaarde dat daar snel een begin mee wordt gemaakt. Immers, alleen in een nauwe samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen kunnen we de structuur van de economie versterken en van Zeeland een aantrekkelijke vestigingsregio maken.

Daar is meer voor nodig. Wij blijven investeren in veilige infrastructuur, en in (recreatieve) fietspaden. We handhaven onze ambitie om fietsprovincie nummer 1 te worden: de toekenning van de 5^e ster is daar een belangrijke stap in. Naast het aanbieden van goede recreatieve voorzieningen is daarvoor ook nodig dat Zeeland zijn aantrekkelijke karakter en landschap behoudt. Via de omgevingsvisie en de implementatie van de omgevingswet waarborgen we samen met partners die kwaliteiten.

Voor zover deze ambities al voorzien zijn van middelen werken we door aan de uitvoering. Op ambities waar middelen voor vrijgemaakt moeten worden, zoals de opgaven, komen wij in de Najaarsnota terug.

1. Ontwikkelingen 2017 – 2021

1.1. Inleiding

Deze Zomernota is opgesteld in een periode (tot begin juni) waarin er nog veel belangrijke zaken in beweging zijn. Duidelijk is dat de ontwikkelingen bij Thermphos ingrijpende impact hebben op de reservepositie van de Provincie. In de jaarrekening 2016 is aangegeven dat we voor de kosten van de eerste fase van de sanering van Thermphos een voorziening hebben moeten vormen. Weliswaar sluiten we daarmee 2016, na bestemming van het resultaat, nog af met een licht positief resultaat, maar de risico's zijn groot. Onduidelijk is of en in welke omvang verdere financiële gevolgen zullen optreden. De bedragen die spelen in relatie tot Thermphos zijn zo groot, dat een relatief kleine wijziging in de inschattingen rond dat dossier direct zeer grote impact op onze financiële positie heeft. We verwachten steun van het Rijk op dat dossier, maar dat is nog niet zeker. We verwachten ook dat het Rijk en de andere Provincies begrip zullen hebben voor ons pleidooi inzake het Provinciefonds: nog steeds worden wij gekort, omdat wordt uitgegaan van dividenden vanuit Delta, terwijl zeker is dat die voorlopig niet zullen komen. Naar aanleiding van het actieprogramma Zeeland in Stroomversnelling hebben minister Kamp en minister Dijsselbloem toegezegd zich in te spannen voor een Rijksbijdrage van € 25 miljoen aan investeringen in Zeeland. In april hebben wij daar een voorstel voor aangeboden. Het Rijk heeft de toezegging om € 25 miljoen vrij te maken herhaald, maar het is nog niet duidelijk wanneer en in welk tempo die middelen beschikbaar zullen komen. Tenslotte kunnen ook de kabinetsformatie en de algemene financiële ontwikkelingen (meicirculaire) impact hebben op onze financiën. Gedeeltelijk zal bij de geplande behandeling van de Zomernota hierover duidelijkheid bestaan. Uiteraard informeren wij u dan voor die behandeling over de stand van zaken zoals die dan voorligt. Wij houden er echter rekening mee dat pas bij de Najaarsnota over al deze factoren duidelijkheid bestaat.

Wij zijn van mening dat al deze onzekerheden er ons niet van moeten weerhouden om door te gaan met de uitvoering van onze ambities en met het maken van plannen voor de toekomst. Door alle genoemde factoren is de toekomst echter zo onzeker, dat wij onze voorstellen beperken tot uitvoering van maatregelen in 2017 of het onttrekken van bestaande middelen die reeds eerder in specifieke bestemmingsreserves zijn geplaatst. Wij doen echter nog geen voorstellen voor de inzet van budgettaire ruimte voor de periode 2018-2021. Wij hopen bij de Najaarsnota meer inzicht te hebben in het financieel perspectief en dan wel verantwoorde dekkingsvoorstellen aan u te kunnen doen.

In dit hoofdstuk werken wij verder uit hoe we verder willen werken aan de investeringsagenda (par 1.2) en de maatschappelijke opgaven (par 1.3). In paragraaf 1.4 gaan we in op de grote projecten en in paragraaf 1.5 geven we een nadere toelichting op het investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling.

1.2. Investeringsagenda

1.2.1. Inleiding

In de begroting 2017 is de investeringsagenda geïntroduceerd. De bedoeling van de investeringsagenda is om te kunnen blijven investeren in Zeeland en daarbij flexibel in te spelen op de voortgang van de in voorbereiding zijnde investeringen. Ervaringen uit het verleden hebben geleerd dat een statische programmering tot gevolg heeft dat veel middelen moeten worden doorgeschoven naar latere jaren, omdat door tal van redenen vertraging kan optreden bij de geprogrammeerde projecten. Om die reden passen we in de voorbereiding een overprogrammering toe, waarbij budgetten pas hard worden toegekend als een project daadwerkelijk bestedingsgereed is. Bestedingsgereed betekent dat duidelijk is wat wordt gerealiseerd, in welke periode of welk jaar en tegen welke kosten. Daarmee voorkomen we het doorschuiven van geld en kunnen we flexibeler inspelen op kansen die zich voordoen, ook als we bij de voorbereiding nog niet precies weten hoe groot de provinciale bijdrage moet zijn en wat de bijdrage van anderen is.

In de begroting 2017 zijn vijf thema's benoemd die voor dekking vanuit de investeringsagenda in aanmerking komen. Dat zijn Campus Zeeland!, de investeringen in de Zuidwestelijke Delta, Economische innovatie, Impuls bedrijventerreinen en Wegeninvesteringen in Zeeland. Voor deze investeringen is in de begroting 2017 voor de periode 2017-2019 € 28,5 miljoen gereserveerd in een bestemmingsreserve, terwijl de totale geschatte kosten circa € 42 miljoen bedragen. Het toekennen van budgetten ten laste van de investeringsagenda gebeurt door Provinciale Staten. Afgesproken is dat tweemaal per jaar, bij de Voorjaars/Zomernota en de Najaarsnota/begroting, voorstellen aan Provinciale Staten worden voorgelegd, waarin we aangegeven welke investeringen bestedingsgereed zijn en waarover dus besloten kan worden, en een doorkijk wordt gegeven naar de verdere ambities. Uiteraard kan bij uitzondering tussendoor een separaat voorstel worden gedaan.

1.2.2. Terugblik

Het eerste programmeringsvoorstel is behandeld in het statenvoorstel investeringsagenda op 18 november 2016. Op grond daarvan is besloten een bedrag van € 6,7 miljoen aan de bestemmingsreserve te onttrekken, zodat in de bestemmingsreserve nu nog een bedrag van € 21,8 miljoen resteert. De eerste tranche betrof de volgende onderwerpen:

Onderwerp	Onttrekking
Campus Zeeland	€ 1.100.000
Economische Innovatie/ Innovatiefondsen	€ 2.090.000
Impuls Bedrijventerreinen	€ 1.500.000
Zuidwestelijke Delta	€ 230.000
Wegeninvesteringen	€ 1.800.000
Totaal	€ 6.720.000
Nog beschikbaar na onttrekking	€ 21.780.000

1.2.3. Voorjaar 2017

Zoals gezegd is de ruimte in de investeringsagenda nu nog € 21,8 miljoen. Op dit moment zijn er investeringen bestedingsgereed op de onderwerpen economische innovatie en wegeninvesteringen. Wij stellen voor de volgende bedragen voor genoemde onderwerpen aan de bestemmingsreserve te onttrekken.

Economische Innovatie

Activiteit	Investering	Periode
a. Fondsen:		
Zeeland Financial Matching	€ 97.500	2018/2019
InnoGo!	€ 950.000	2018/2019
Zeeuws Participatiefonds	€ 200.000	2017
b. Subsidie MIT Zuid	€ 900.000	2018
c. Innovatiefinanciering >250.000 euro	€ 2.500.000	2018-2020
Totaal:	€ 4.647.500	

Onderstaand worden deze voorstellen kort toegelicht:

a. Fondsen

- *Zeeland Financial Matching*: Zeeland FM adviseert de Zeeuwse ondernemers uit het MKB, die de kans op financiering bij een bankinstelling willen vergroten, maar moeite hebben met het opstellen van hun financieringsvraag. Voor 2017 zijn eerder middelen beschikbaar gesteld. Wij stellen voor dat nu ook voor 2018 en 2019 te doen.
- *InnoGo!*: Het begeleiden en adviseren van innovatieve starters en Zeeuwse MKB'ers door middel van het verstrekken van achtergestelde leningen. Voor 2017 zijn eerder middelen beschikbaar gesteld. Wij stellen voor dat nu ook voor 2018 en 2019 te doen.
- *Zeeuws Participatiefonds (ZPF)*: Fonds voor het verstrekken van groeikapitaal aan bestaand (innovatief) Zeeuws MKB om groeiambities te financieren. De partners achter het (ZPF) zijn Provincie Zeeland, ABN-AMRO, ZLM Verzekeringen en Zeeuwse Verzekeringen. De beschikbare middelen van het ZPF (€ 1,3 miljoen) zijn belegd. Er is wel onverminderd

vraag naar deze wijze van financieren. Om een verdere doorgroei mogelijk te maken stellen wij voor om voor 2017 aanvullend € 200.000 beschikbaar te stellen.

b. MIT Zuid

MIT Zuid is een gezamenlijke subsidieregeling van de drie zuidelijke Provincies en het Ministerie van EZ, die de eerste fases van innovatie in het MKB stimuleert (innovatie-adviesprojecten, haalbaarheidsprojecten en kleine R&D samenwerkingsprojecten). Met de voorgestelde bijdrage wordt in 2018 daarmee een zelfde subsidietranche als in 2017 gerealiseerd.

c. Innovatiefinanciering

Beoogd wordt oprichting van een Innovatiefonds Zeeland ten behoeve van risicodragende financiering in de ontwikkelingsfase en groeifase van innovatieve ondernemingen. Het gaat daarbij om financiering van risicokapitaal bedragen tussen € 250.000 en € 1.000.000. In totaal krijgt dit fonds een omvang tussen de € 5 en 10 miljoen. Omvang van het fonds is gebaseerd op de resultaten van het onderzoek Kapitaalmarkt Provincie Zeeland. Dit is onderdeel van de voorstellen die in het kader van het investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling (zie par 1.5) worden gedaan en waarvoor aan het ministerie van Economische Zaken een eenmalige bijdrage van € 2,5 miljoen is gevraagd. Voor de Provincie Zeeland wordt een bijdrage voorgesteld van € 2,5 miljoen. Dekking wordt voorzien in 2018 en 2019, waarbij in de komende maanden de afspraken over het fondsmanagement worden vastgelegd.

Wegeninvesteringen

Activiteit	Investering	Periode
a. Programma Veilige Wegen en Fietspaden	€ 520.000	2017
b. N286 Landbouwroute rondweg Poortvliet	€ 500.000	2018
c. N57 – N651 cofinanciering Rotonde	€ 225.000	2019
Totaal:	€ 1.245.000	

a. Programma Veilige Wegen en Fietspaden mobiliteitsplan

In 2017 kunnen enkele quick wins worden uitgevoerd:

1. Snelheidsverlaging N286 St Maartensdijk – Stavenisse (plateaus)
2. Verbreden N652 Lage Zoom (onderdeel Recreatieverdeelweg): aanpassen op minimumnormen en inrichting gebiedsontsluitingweg.
3. Aanpassen voorrangssituatie N289 Oude Rijksweg – Zanddijk tbv veiliger maken fietsoversteek.
4. (Tijdelijke) signalering gevaarlijke fietsoversteek N673 Zanddijk – Grintweg (verbinding Yerseke-(station) Kruiningen)

b. Landbouwroute rondweg Poortvliet N286

Op de rondweg Poortvliet maakt op dit moment het landbouwverkeer nog gebruik van de hoofdrijbaan met tijdelijke passeerstroken. Het project houdt in dat een ontbrekend stuk parallelweg wordt aangelegd.

Dit voorstel betreft gelijktijdig de aanvraag van een investeringskrediet. Dit investeringskrediet heeft een looptijd voor de periode 2017 tot en met 2018. Voorbereiding in de vorm van grond-aankoop vindt plaats in 2017. De uitvoering van het project vindt plaats in 2018. Met de gevraagde middelen uit de investeringsagenda wordt een dekkingsreserve gevormd ten behoeve van de afschrijvingslasten. Deze bedragen € 16.667 gedurende een afschrijvingstermijn van 30 jaar.

De beperkte toename van de onderhoudslasten zal worden betrokken bij de nadere uitwerking van assetmanagement.

c. Cofinanciering rotonde N57 – N651

In het kader van het EuroRAP-project verbetert Rijkswaterstaat de verkeersveiligheid op de N57 en de N59. Onderdeel hiervan is een rotonde op de aansluiting van een provinciale weg op een Rijksweg. Gebruikelijk is de kosten van rotondes te verdelen naar rato van het aantal aansluitingen (in dit geval ¼ deel).

1.2.4. Herprogrammering

Activiteit	2017	2018
Versterking onderwijs- en kennisinfrastructuur, Campus Zeeland	€ -175.000	€ 175.000

Inmiddels is gebleken dat een subsidie voor de doorontwikkeling van Roosevelt Institute for American Studies, als onderdeel van Versterking onderwijs- en kennisinfrastructuur, Campus Zeeland pas in 2018 zal worden benut. Voorgesteld wordt daarom om het bijbehorende budget van € 175.000 in te zetten in 2018 in plaats van 2017. Deze wijziging heeft geen budgettaire consequenties.

1.2.5. Doorkijk 2017-2019

De hiervoor genoemde bestedingsvoorstellen bedragen in totaal € 5,9 miljoen. Na toekenning hiervan resteert in de bestemmingsreserve voor de periode tot en met 2019 nog een bedrag van € 15,9 miljoen. In voorbereiding zijn investeringen tot een bedrag van € 31,9 miljoen, zodat er een overprogrammering van ruim € 16 miljoen is.

De voorbereidingen voor de start van het Joint Research Center zijn vrijwel rond. Wij verwachten dat wij uiterlijk tijdens de najaarsconferentie 2017 en, indien mogelijk dan wel noodzakelijk eerder via een apart Statenvoorstel, een bestedingsgereed plan voor het Bèta College/Joint Research Center (JRC) beschikbaar hebben. Een besluit tot onttrekking aan de investeringsagenda ten behoeve van het Bèta College/JRC zullen wij uiterlijk dit najaar aan u voorleggen.

Ook de voorbereidingen voor het project 1e fase Zanddijk (N673) lopen voorspoedig. In onze brief van 21 maart 2017 (kenmerk 17004344) aan Provinciale Staten, die is behandeld in de commissie Economie van 21 mei 2017, hebben wij u daar ook over geïnformeerd. Wij verwach-

ten dat we bij de behandeling van de Najaarsnota 2017 een bestedingsgereed plan voor dit project beschikbaar hebben. Afhankelijk daarvan kunnen wij op dat moment ook, conform de afspraken uit het coalitieakkoord - dat wil zeggen: voorbereiding binnen deze collegeperiode, daadwerkelijke realisatie daarbuiten -, de afweging maken over het voorleggen van een besluit tot onttrekking aan de investeringsagenda.

De huidige totale doorkijk ziet er als volgt uit:

Onderwerp	Najaar 2016	Voorjaar 2017 programmering	Doorkijk nog verwacht t/m 2019
Campus Zeeland	€ 1.100.000	-	€ 11.900.000
Economische Innovatie	€ 2.090.000	€ 4.647.500	€ 1.140.000
Impuls Bedrijventerreinen	€ 1.500.000	-	€ 3.000.000
Zuidwestelijke Delta	€ 230.000	-	€ 2.880.000
Wegeninvesteringen	€ 1.800.000	€ 1.245.000	€ 13.000.000
Totaal	€ 6.720.000	€ 5.892.500	€ 31.920.000

1.2.6. Investeringsagenda 2020 – 2021

In de begroting 2017 zijn de doelstellingen om in 2027 het Natuurnetwerk Zeeland te hebben gerealiseerd niet vertaald in de programmering van de investeringsagenda, maar opgenomen in een "tweede schil". Wij stellen nu voor om natuurontwikkeling als zesde onderwerp onder de investeringsagenda op te nemen. Er is een bestemmingsreserve voor natuurontwikkeling beschikbaar, maar die zal niet voldoende zijn om de doelstellingen te realiseren. In de periode tot en met 2021 is naar schatting € 14 miljoen benodigd uit de investeringsagenda, naast € 3,6 miljoen¹ die uit deze bestemmingsreserve Natuur kan worden gedekt. In de periode 2022-2027 zal aanvullend nog € 25,6 miljoen benodigd zijn. Bij de Najaarsnota zal een totaaloverzicht van de investeringen voor de zes onderwerpen tot en met 2021 worden verstrekt.

Ook voor de dekking van investeringen kijken wij verder dan alleen deze collegeperiode. In de meerjarenbegroting 2017-2020 is al een bedrag van € 11,5 miljoen aan de bestemmingsreserve investeringsagenda toegevoegd voor het begrotingsjaar 2020. Het ligt voor de hand om ook voor het jaar 2021 een toevoeging aan het investeringsbudget te doen, maar op dit moment stellen wij dat nog niet voor, in afwachting van meer zicht op onze totale financiële positie. Het principe dat Provinciale Staten expliciet onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve goedkeuren blijft uiteraard overeind.

Rekening houdend met de jaarschijf 2020 en het toevoegen van de natuurdoelstellingen draagt de overprogrammering tot en met 2021 op dit moment circa € 18 miljoen.

¹ Inclusief de toevoeging vanuit de voorgestelde bestemming van het jaarrekeningresultaat ad € 231.000.

1.2.7. Gevraagde besluiten

- We stellen voor conform de in de hoofdstuk genoemde voorstellen in totaal € 5.892.500 te onttrekken aan de bestemmingsreserve investeringsagenda;
- We stellen voor dat conform het voorstel in paragraaf 1.2.3, daarbij in navolging van het voorgaande punt, we ten aanzien van de Landbouwrouten rondweg Poortvliet N286 het investeringskrediet en dekkingsreserve zullen vormen in de begroting.
- We stellen voor een herbestemming te geven aan de versterking onderwijs- en kennisinfrastructuur Campus Zeeland, waardoor € 175.000 vanuit 2017 wordt overgeheveld naar 2018.
- We stellen voor om Natuurontwikkeling mee te nemen in de verdere programmering van de investeringsagenda.

1.3. Opgaven

1.3.1. Inleiding

In de begroting 2017 is het Opgavegericht werken geïntroduceerd. Een werkwijze waarbij niet uitgegaan wordt van inhoudelijke beleidsthema's, maar waarbij het maatschappelijk vraagstuk centraal staat. Vijf belangrijke maatschappelijke vraagstukken zijn in de begroting als opgaven opgenomen. De maatschappelijke opgaven zijn primair afgeleid uit het coalitieakkoord, en naderhand aangescherpt naar aanleiding van het advies van de commissie Economische structuurversterking. In 2016 zijn de voorbereidingen gestart. De gebundelde budgetten uit de begroting en de daarbij geformuleerde doelen zijn in samenhang uitgewerkt, de beschikbare ambtelijke capaciteit is opnieuw verdeeld en er zijn diverse trajecten met externe partners opgezet.

De werkwijze rondom de Opgaven zal in de praktijk van 2017 nog verder ingevuld en ontwikkeld moeten worden. Samenwerking – ook in personele en financiële zin is uitgangspunt. Dat betekent dat er is een transitie nodig is naar het samen met partners definiëren van zowel het probleem als de oplossing. Omdat bij deze werkwijze beleidsontwikkeling en uitvoering gelijk op lopen, is vooraf niet altijd scherp aan te geven wat er precies gedaan zal worden. Die nieuwe manier van werken vraagt van iedereen een andere opstelling: ambtelijk gaat het om het aangaan van het gesprek en het samen met anderen zoeken van oplossingen in plaats van een vastgesteld beleidskader uitvoeren. Voor het college vraagt dat sturing op brede, gedeelde opgaven in plaats van de "eigen" portefeuille. Maar ook van Provinciale Staten vraagt dit een manier van kaderstelling en controle die ruimte laat voor de afstemming met andere partijen.

In de nieuwe opzet van de begroting zijn middelen en doelstellingen, die in het verleden sectoraal waren ingestoken, nu samengebracht onder meer integrale maatschappelijke opgaven. Enerzijds worden die doelstellingen nog steeds uitgevoerd binnen de opgaven, maar anderzijds streven we ook naar het samen met partners gezamenlijk definiëren van problemen en oplossingen. Bestaande afspraken rond deze doelstellingen leggen echter een zodanig beslag op de middelen, dat er weinig financiële speelruimte voor nieuwe gezamenlijke prioriteiten en intensiveringen is. Om daadwerkelijk samen met partners te kunnen investeren in uitvoering, is het

van belang om in de komende jaren flexibel met de beschikbare uitvoeringsmiddelen om te kunnen gaan, binnen en tussen de opgaven. Voor intensivering van activiteiten waarbij de uitvoering – via subsidies – bij andere partijen ligt, zullen aanvullende middelen benodigd zijn. Het belangrijkste is dat onze middelen zo worden ingezet, dat die samen met de inzet van anderen het meeste maatschappelijke rendement opleveren. Het begrotingsjaar 2017 wordt benut om dit door te ontwikkelen en meer balans te brengen tussen bestaande afspraken en nieuwe activiteiten. Bij de onderstaande beschrijving van de opgaven is ook de financiële doorvertaling van de ambities opgenomen. Op dit moment stellen wij niet voor die te honoreren, maar bij de najaarsnota te bezien of en in welke mate de ambities ook financieel kunnen worden vertaald.

1.3.2. De vijf opgaven:

- **Aantrekkelijk Zeeland: leefbaarheidsagenda**

Demografische ontwikkelingen hebben gevolgen voor sociale structuren, draagvlak van voorzieningen en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en dat vraagt blijvend aandacht van de overheid. De Opgave Aantrekkelijk Zeeland opereert rondom vier deelopgaven: kwaliteit bebouwde omgeving, stad en ommeland, bereikbaarheid voorzieningen en versterken van burgerkracht. Voor 2017 worden per onderwerp concrete opdrachten geformuleerd. Het is nog zoeken naar de juiste rol van de Provincie, samenhang en het aanhaken bij externe partners. Dit moet in 2017 verder vorm krijgen via de op te stellen Zeeuwse Leefbaarheidsagenda, waarvoor de voorbereidingen inmiddels lopen. Ook wordt gewerkt aan de concrete invulling voor de inzet van de € 100.000 Zeeuwse doe-gelden – beschikbaar gekomen naar aanleiding van een amendement bij de behandeling van de begroting 2017. Binnen het bestaande budget voor 2017 is ten opzichte van de initiële verdeling een intensivering van € 400.000 aangebracht op de implementatie van de digitale agenda (financiering providers).

Er is een relatie met het interbestuurlijk traject Maak Verschil (versterking bestuurlijke slagkracht) waarin leefbaarheid één van de actielijnen is. Daarin komen (ook) leefbaarheidsthema's aan de orde die meer gaan over vestigingsklimaat (o.a. onderwijs en arbeidsmarkt).

De beschikbare middelen dragen nu overwegend het label van reeds bestaande ambities (met name PIW en haltetaxi). Om extra ruimte te creëren voor de gewenste vernieuwing, is voor 2018 extra ruimte (€ 400.000) wenselijk voor initiatieven op het terrein van bereikbaarheid, kwaliteit wonen en woonomgeving, alsmede stedelijke functieversterking.

- **Beleef Zeeland**

In deze opgave verbinden we die activiteiten die zorgen voor een aantrekkelijke Zeeuwse leef- en verblijfsomgeving voor gast en inwoner. Het gaat dan om elementen uit de natuurvisie, het mobiliteitsplan, de economische agenda, de omgevingsvisie en Zeeland in stroomversnelling. Binnen de opgave worden 5 samenhangende deelopgaven onderscheiden: gezonde regio (een samenwerking met organisaties op het gebied van food, natuur, sport/bewegen, toerisme, gezondheidszorg en ondernemers), natuurbeleving en –branding (benoemen topgebieden, voorzieningen, producten en diensten daarop afstemmen, promotie), gebiedsontwikkeling en innovatie (de concrete ontwikkelopgaven van de kust in opvolging

van de kustvisie), toeristische mobiliteit (toeristische vervoersconcepten om de beleving van het gebied – de "customer journey" te vergroten) en (digitale) innovatie van de vrijetijdsector (de digitale Zeeland experience: een database die ondernemers in staat stelt beter in te spelen op wensen van de klant). Deze korte kenschets illustreert ook de verwevenheid van deze opgaven met opgaven als Zichtbaar Zeeland en de leefbaarheidsagenda. De beschikbare middelen in 2017 worden op deze opgaven ingezet. Het is wenselijk om de inzet te vergroten en daarvoor vanaf 2018 aanvullende middelen beschikbaar te stellen, met name voor investeringen in:

- Zeeland Gezonde Regio,
- Natuurbeleven en Natuurbranding (zie o.a. hoofdstuk 6 uit de Natuurvisie)
- Uitvoering Kustvisie, o.a. aandachtsgebieden en intensivering innovatie verblijfsrecreatie

In totaal zou jaarlijks een aanvullend bedrag van € 750.000 nodig zijn vanaf 2018 tot en met 2021.

- **Zichtbaar Zeeland**

Zeeland heeft een sterke onderscheidende identiteit, maar dat wordt buiten Zeeland nog onvoldoende herkend en gewaardeerd. Alleen als toeristische bestemming heeft Zeeland een sterk imago en dat willen we ook graag zo houden. De bestaande samenwerking met VVV Zeeland voor toeristische promotie wordt dan ook voortgezet. Het imago van Zeeland als regio om te studeren, werken, investeren, wonen, etc. blijft sterk achter bij het toeristische imago. Daar ligt een grote opgave omdat een onjuist en/of onvolledig vestigingsimago economische en maatschappelijke transacties in de weg staat. Het is noodzakelijk te investeren in het imago (onderscheidend vermogen en de aantrekkingskracht) van Zeeland als vestigingsregio, en de kansen te benutten die er zijn om dit meer en beter zichtbaar te maken buiten Zeeland, zowel online als offline. Het bestaande budget bestaat uit de bijdrage aan partners om beeldbepalende evenementen en activiteiten rondom het toeristisch imago. Binnen de bestaande budgetten is geen ruimte om ook de promotie van Zeeland als vestigingsregio ter hand te nemen. Wij achten het wenselijk daar vanaf 2018 tot en met 2021 jaarlijks aanvullende middelen (€ 640.000) voor vrij te maken.

- **Circulaire Economie & Energietransitie**

In de begroting voor 2017 is een opgavegerichte aanpak opgenomen op het gebied van circulaire economie & energietransitie. Het is immers ook voor Zeeland belangrijk om in de omslag te komen tot slimmer gebruik van eindige - en deels schaarse - grondstoffen. Daarnaast moeten we energie besparen, meer energie duurzaam opwekken en stimuleren we de ontwikkeling naar een kringlooeconomie. Onlangs hebben IPO, VNG en Unie van Waterschappen voor deze onderwerpen een ambitieuze agenda opgesteld en een aanbod geformuleerd richting het nieuwe kabinet ("Naar een duurzaam Nederland"). De weg naar een groene economie biedt veel kansen voor Zeeland, maar vraagt ook een grote inzet. Zowel van ons als van de Zeeuwse partners. Dat vraagt om het regisseren en stimuleren van activiteiten en het initiëren van de inhoudelijke Zeeuwse agenda. In trajecten als Smart Delta Resources (uitwisseling van energie- en materiaalstromen tussen bedrijven) en Wind op Zee werken we samen met bedrijven en kennisinstellingen om maatschappelijk en economisch rendement voor Zeeland te behalen. We willen blijven investeren in de ontwikkeling

van biobased initiatieven, bijvoorbeeld via onderwijs/cursussen en gewasveredeling.

Op gebied van duurzame energieopwekking hebben we de afgelopen periode gefocust op een beperkt aantal onderwerpen (wind, water etc.). We willen daarnaast graag invulling geven aan de grotere ambities die IPO, VNG en Unie van Waterschappen hebben geformuleerd. Hiervoor is een aanvullend pakket aan acties nodig en zal ook extra personele capaciteit worden ingezet. In de tweede helft van 2017 stellen we samen met partners in Zeeland een energieagenda op. Uitvoering van kansrijke (pilot) projecten kan al parallel aan het opstellen van deze agenda plaatsvinden in 2017, en kent een intensivering in 2018.

Nieuwe ambities op het gebied van energietransitie zijn:

- Ondersteuning partners bij de realisatie van de energietransitie in de bebouwde omgeving (o.a. implementatie warmteplan) en de maatschappelijke bewustwording (energie-dialog)
- Energiebesparing bij bedrijven (i.s.m. RUD-Zeeland).
- Een versnelling en een schaa sprong in de energietransitie in Zeeland realiseren, onder andere door inzet op CO₂-arme mobiliteit, landschappelijk ontwerpen/ruimtelijk inspanssen en klimaatneutrale verblijfsrecreatie.

Voor de circulaire economie stellen we in 2018 een Zeeland brede agenda op, gericht op regionale strategieën en transitie-programma's circulaire economie. Daarmee wordt ook de motie 'Circulaire economie' (PvdA, CDA, D66 en GroenLinks) van 18 november 2016 uitgevoerd. Nieuwe ambities op het gebied van circulaire economie zijn:

- Het uitwerken van kansen voor circulair design.
- Zelf het goede voorbeeld geven door circulair aanbesteden.
- Het uitwerken van regionale grondstofstrategieën, gericht op hergebruik en besparing.

Voor al deze nieuwe ambities geldt dat we ze samen met (Zeeuwse) partners gaan oppakken. We steken onze energie en financiële middelen uitsluitend in zaken waarvoor maatschappelijk draagvlak en/of commitment bij onze partners bestaat.

Voor 2017 stellen we voor om aanvullend € 120.000 uit te trekken om deze ambities vorm te geven en te voorkomen dat de uitvoering stil valt. Voor de jaren 2018 tot en met 2021 is jaarlijks € 1.530.000 benodigd.

- **Havensamenwerking**
In "Zeeland in stroomversnelling" is havensamenwerking een belangrijk thema. Zeeland Seaports en het havenbedrijf Gent hebben in november 2016 een intentieverklaring ondertekent en zijn sindsdien aan de slag gegaan met een onderzoek tot fusie. De fusieplannen zijn in juni gepresenteerd door de directies van de beide havenbedrijven. Thermphos is een ontbindende voorwaarde in het fusieprotocol van de havenbedrijven. Nu zijn de aandeelhouders aan zet. Zij zullen bij hun besluitvorming ook de uitkomsten van de second opinion op de fusieplannen, die nu wordt uitgevoerd, betrekken.

1.3.3. Subsidieverstrekking aan instellingen

Hiervoor is al aangegeven dat de uitvoering van maatregelen van de opgaven in veel gevallen plaatsvindt via subsidies aan andere partijen. Daarmee ligt een groot deel van de beschikbare middelen in de praktijk al vast. Op zich is dat niet erg, zolang de goede activiteiten worden uitgevoerd. De consequentie is wel dat een intensivering van activiteiten ook meer geld zal vragen.

Bij het vergroten van de financiële flexibiliteit in die context gaat het dus niet om het verlagen van de subsidies. Van belang is dat zeker bij grote(re) provinciaal werkende organisaties/instellingen waar al sprake is van jaarlijkse prestatieafspraken, er binnen het toe te kennen budget duidelijke keuzes worden gemaakt over de bijdrage van de betreffende organisatie aan het provinciaal beleid. Hierbij moet er rekening worden gehouden dat de organisatie voldoende ruimte heeft om te kunnen inspelen op actuele maatschappelijke ontwikkelingen en bijdragen aan opgaven binnen het provinciaal beleid. Dit betekent tegelijkertijd dat afspraken tussentijds kunnen worden aangepast.

In het afgelopen jaar is aparte aandacht besteed aan de subsidies voor de "groene instellingen" en ZB. Voor de groene instellingen heeft dat geleid tot afspraken die de efficiency verhogen, zodat binnen de bestaande budgetten meer kan worden gedaan. Bij ZB heeft een uitvoerige evaluatie plaatsgevonden met concrete aanbevelingen voor de toekomst.

Ook met andere subsidieontvangers willen wij het gesprek aangaan, met enerzijds een toets of de prestaties nog steeds passen binnen de actuele doelen van de Provincie, en anderzijds de vraag wat zij aan mogelijkheden zien om daar nog meer invulling aan te geven. Zo sturen wij rondom de culturele subsidies actief op het verbreden van het perspectief, door verbindingen tussen cultuur en andere beleidsterreinen te (laten) leggen. Om de afhankelijkheid van subsidies te verminderen sturen wij op publiek-private samenwerking, crowdfunding en fondswerving bij en door de gesubsidieerde instellingen. Deze benadering willen wij verbreden naar alle subsidies die wij vertrekken. Het is denkbaar dat dit tot een herschikking van subsidies leidt, wanneer zou blijken dat de doelstellingen niet door de huidige subsidieontvangers kunnen worden uitgevoerd.

1.3.4. Begroting 2017 en 2018 e.v. samengevat

Wij zien de noodzaak van aanvullende investeringen in de opgaven, maar achten het op dit moment niet verantwoord om voor 2018 en later daar concrete voorstellen voor te doen. Wel stellen wij voor om voor 2017 aanvullend € 120.000 beschikbaar te stellen voor de opgave circulaire Economie & Energietransitie, om zo de voortgang te kunnen blijven waarborgen.

	Huidig meer- jarig budget (mln.)	2017	2018 - 2021
Aantrekkelijk Zeeland	€ 2,8		€ 400.000
Zichtbaar Zeeland	€ 1,8		€ 640.000
Beleef Zeeland	€ 1,3		€ 750.000
Circulaire Economie & Energietransitie	€ 1,0	€ 120.000	€ 1.530.000

De verdere benodigde intensiveringen voor de jaren vanaf 2018 bezien we bij de Najaarsnota.

1.3.5. Gevraagde besluiten

- We stellen voor de gevraagde extra middelen ad € 120.000 voor Circulaire Economie & energietransitie voor 2017 beschikbaar te stellen uit de budgettaire ruimte;

1.4. Grote projecten

In het kader Grote Projecten (PS 8 juli 2016) is vastgelegd dat in de Voorjaarsnota een strategische inventarisatie plaatsvindt van de toekomstige grote projecten. Daarnaast is vastgelegd dat de Grote Projecten een eigen rapportagesystematiek kennen richting Provinciale Staten, en een specifieke projectfasering, die is afgeleid van de werkwijze bij (infrastructurele) uitvoeringsprojecten die in eigen beheer worden uitgevoerd.

Op dit moment zijn de volgende projecten benoemd als "groot project":

- Sloeweg N62
- Tractaatweg N62
- Waterdunen
- Perkpolder
- Marinierskazerne
- Sanering Thermphos
- Natuurpakket Westerschelde (NPW, met deelprojecten Hedwige, Zwin, Middengebied).

De bijbehorende kwartaalrapportages worden separaat aan u voorgelegd en daarom niet herhaald in Voorjaars- en Najaarsnota's.

Voor de toekomst onderkennen wij enkele projecten, die mogelijk in aanmerking komen als groot project, namelijk:

- Westerschelde Ferry
- Campus Zeeland!
- Omgevingswet
- N673 Zanddijk

Op basis van de criteria uit het kader Grote Projecten is vooralsnog de inschatting dat de Omgevingswet en de N673 Zanddijk niet als groot project kwalificeren. De Westerschelde Ferry bevindt zich nog in een te vroeg stadium om hier een onderbouwde uitspraak over te doen. De uit-

voering van Campus Zeeland! (cofinanciering aan derde) leent zich er niet voor om de projectfasering uit het kader toe te passen. Datzelfde geldt voor de Omgevingswet. Wel stellen wij voor ook voor deze projecten kwartaalrapportages met de stand van zaken aan u voor te leggen.

1.5. Investeringsprogramma Zeeland in stroomversnelling

Naar aanleiding van de suggestie in het rapport "Zeeland in Stroomversnelling", om een Zeelandfonds in te richten, heeft het Rijk aangegeven niet tot een dergelijk fonds over te willen gaan, maar zich wel in te zullen spannen om voor een bedrag van € 25 miljoen in Zeeland te investeren in projecten die bijdragen aan economische structuurversterking.

In een intensief ambtelijk traject van samenwerking en overleg met het Rijk is daarom een investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling opgesteld. Op 20 april 2017 is het samenhangende investeringspakket formeel aangeboden bij het Rijk, met voorstellen op het gebied van:

	Gevraagde Rijksbijdrage*
Innovatiefinanciering	€ 6,5 mln.
(Aanjaag) gelden "Zeeland in Stroomversnelling"	€ 5,0 mln.
Onderzoeksfaciliteit/lab (Joint Research Centre)	€ 7,0 mln.
Wind op zee	€ 1,4 mln.
Energie uit water	€ 4,1 mln.
SDR (Industriële infrastructuur)	€ 1,0 mln.
Totaal	€ 25,0 mln.

* bedragen zijn afgerond

De inspanningen van de regio (de Zeeuwse overheden, bedrijven en onderwijsinstellingen) op dit pakket bedragen ruim € 30 miljoen, zowel uit middelen die al zijn gereserveerd via begrotingen, als uit nieuwe bijdragen. In deze Zomernota gaan wij vooral in op de financiële consequenties voor de Provincie.

Voor de nieuwe bijdragen van de Provincie geldt dat die voor het grootste gedeelte zijn opgenomen in de investeringsagenda. In paragraaf 1.2.3 hebben we het voorstel gedaan om een bedrag van € 2,5 miljoen uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen voor innovatie. Verder is in de investeringsagenda een bedrag van € 5 miljoen opgenomen voor het Joint Research Centre als onderdeel van de voorlopig geprogrammeerde (en dus nog niet toegekende) middelen voor Campus Zeeland. Het Rijk heeft naar aanleiding van de aanbidding van het investeringspakket opnieuw toegezegd om € 25 miljoen te investeren in projecten die de Zeeuwse economie versterken. Over de exacte invulling en fasering van de toezegging van het Rijk vindt de komende maanden nog overleg plaats. Dat kan consequenties hebben voor de cofinanciering op de onderdelen aanjaaggelden "Zeeland in Stroomversnelling", Wind op Zee en SDR. In het geval dat aanvullende (structurele) dekking gevonden moet worden in de provinciale begroting, zullen wij bij de Najaarsnota aanvullende voorstellen aan u doen.

2. Financiële ontwikkelingen

2.1. Inleiding

Tegelijkertijd met de behandeling van deze Zomernota wordt de jaarrekening 2016 behandeld. De jaarrekening laat een licht positief resultaat zien, ook na de vorming van een voorziening met betrekking tot de sanering van Thermphos. Omdat in deze voorziening geen rekening is gehouden met de beheerskosten, legt Thermphos ook verder een forse druk op de provinciale middelen. In dit hoofdstuk gaan wij in op deze en andere financiële ontwikkelingen in de eerste maanden van 2017.

2.2. Lopende ontwikkelingen

2.2.1. Vierde begrotingswijziging 2017

In de Statenvergadering van 9 juni 2017 is ingestemd met zowel de derde als de vierde begrotingswijziging 2017. De vierde begrotingswijziging 2017 is daarmee het vertrekpunt van het financieel meerjarenperspectief.

2.2.2. Thermphos

In de Statenvergadering van 21 april 2017 is het Plan van Aanpak Sanering Thermphos (PvA) behandeld. Zoals in de jaarrekening 2016 uiteengezet is mede op basis van dit PvA een voorziening getroffen voor de saneringskosten waarvoor de Provincie op basis van de daarvoor gesloten overeenkomsten verantwoordelijk is.

Ingevolge een uitspraak van de commissie BBV dienen de beheerskosten niet in een voorziening te worden opgenomen, maar verantwoord te worden in de exploitatie op het moment dat de kosten daadwerkelijk gemaakt worden. Op basis van de laatste maandrapportages van VCB worden de beheerskosten, die waren geraamd op € 700.000, overschreden. Het oplopen van de kosten heeft met name betrekking op hogere inhuurkosten die ontstaan uit het feit dat een versnelling van de sanering beoogd wordt.

De huidige ontwikkelingen rondom Thermphos, waarover u reeds in eerdere commissies bent geïnformeerd, volgen zich in hoog tempo op. Dit brengt ook grote onzekerheden met zich mee, waardoor het complex is om een juiste en volledige risico-inschatting rondom deze casus te maken. Deze risico-inschatting leidt tot een benodigd weerstandsvermogen en is daarmee bepalend voor de weerstandsratio.

In januari 2017 is € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld ter dekking van de beheerskosten. In de Statenvergadering van 9 juni 2017 is besloten om aanvullend € 4,5 miljoen beschikbaar te stellen voor de dekking van de beheerskosten.

In het meerjarenperspectief volgen we het PvA, waardoor we in het meerjarenperspectief uitgaan van maandelijkse beheerskosten vanaf april 2017 ter grootte van € 750.000 met een looptijd tot en met mei 2018.

Op dit moment is nog geen duidelijkheid over een mogelijke bijdrage van het Rijk met betrekking tot de kosten van de sanering. In het financieel perspectief hebben we daar dan ook voorzichtigheidshalve geen rekening mee gehouden. Duidelijk is wel dat Thermphos een omvang kent die Zeeland fors te boven gaat en waarvoor Zeeland een dringend beroep doet op het Rijk om bij te dragen in deze sanering.

2.2.3. Statenvoorstel investeringskrediet verbouwing gebouw G (De Librije)

In de Statenvergadering van 9 juni 2017 is ingestemd met het statenvoorstel investeringskrediet gebouw G. De financiële effecten van dit besluit, inclusief de verkoop opbrengst gebouw P (Balans) en de te verwachten verkoopopbrengst en vrijvallende afschrijvingslasten van het gebouw Achter de Houttuinen 8 nemen we mee in het financieel meerjarenperspectief:

x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021
Statenvoorstel investeringskrediet verbouwing G	-241	-5	55	55	55

2.2.4. Loonontwikkelingen

Onlangs is in IPO verband een loonmandaat toegekend ten behoeve van de CAO onderhandelingen. Daarnaast is bekend geworden dat de pensioenpremies in 2017, 2018 en 2019 zullen stijgen. Ingevolge vigerend beleid worden deze ontwikkelingen gedekt worden uit de stelpost Provinciefonds. Uit deze stelpost wordt ook de jaarlijkse indexering van de provinciale begroting gedekt (zie paragraaf 4.2). Tevens fungeert de stelpost om fluctuaties in de uitkeringen van het Provinciefonds op te vangen. Op basis van de financiële verordening (art. 3.7) streven wij naar een stelpost van (maximaal) € 3 miljoen per jaar.

Kort voor vaststellen van deze Zomernota zijn de uitkomsten van de cao onderhandelingen bekend geworden. De uitkomst op hoofdlijn houdt in dat de cao een looptijd kent van 1 januari 2017 t/m 31 december 2018. Verdeeld over deze periode stijgen de salarissen in totaal met 3,3%, naast een eenmalige bruto uitkering. Deze effecten hebben we globaal doorgerekend. Naar verwachting resteert, na dekking van deze cao en pensioeneffecten, alsmede de dekking van de voornoemde indexering, in saldo van € 1,2 miljoen in deze stelpost voor het jaar 2017 en ongeveer € 0,2 miljoen voor de jaren vanaf 2018.

We zullen de effecten van de loonontwikkeling in detail doorrekenen en aan u voorleggen in een begrotingswijziging op het moment dat de cao is geformaliseerd.

De ontwikkelingen rondom het Provinciefonds worden in paragraaf 5.1 verder toegelicht.

2.3. Eerste ronde budgetbewaking

Om zicht te krijgen op de voortgang van de uitvoering en realisatie van de bestuurlijke opgaven voor 2017 is als onderdeel van de reguliere planning & control cyclus een 1^e ronde budgetbewaking 2017 uitgevoerd. In de ronde budgetbewaking is de focus gelegd op de Investeringsagenda, de Opgaven en de reguliere budgetten uit de begroting 2017.

De uit deze 1^e ronde budgetbewaking voortkomende mutaties en bijstellingen zijn onder te verdelen in budgettaire effecten en budgettair neutrale wijzigingen (incidenteel 2017 en structureel). De wijzigingen worden meegenomen in de 6e begrotingswijziging. De financiële administratieve verwerking van deze begrotingswijziging wordt separaat voorgelegd.

Samengevat zien de budgettaire effecten van de 1^e ronde budgetbewaking voor het dienstjaar 2017 en de jaren daarna er als volgt uit:

(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020 e.v.
Rente en kosten liquide middelen	450	200	200	200
Kapitaallasten zaaksysteem	340			
Pachtinkomsten grondbank	100	110	120	120
Cofinanciering POP3 kavelruilbureau	-100	-100	-100	
DVO Zeeuws Archief	-32	-32	-32	-32
Overig	12			
Totaal budgettaire effecten	770	178	188	288

Voor 2017 betekent dit een positief budgettair effect van € 770.000. In 2018 bedraagt het budgettair effect € 178.000 positief en loopt op tot een structureel positief effect van € 288.000 vanaf 2020.

Hieronder lichten we de effecten kort toe:

- Vanwege het beëindigen van een kredietfaciliteit kan de Provincie gemakkelijker geld lenen. Hierdoor vervallen de structurele kosten van deze kredietfaciliteit (€ 200.000), daarnaast verwachten we incidentele lagere rentekosten voor 2017 vanwege de historisch lage geldmarktrente;
- De investering in het nieuwe zaaksysteem moet nog plaatsvinden waardoor de geraamde kapitaallasten vrijvallen;
- Door een stabiele grondvoorraad verwachten we structureel meer inkomsten uit verhuur en pacht van vastgoed en gronden. Hiervan is tot en met 2019 jaarlijks € 100.000 benodigd voor cofinanciering POP3 Kavelruilbureau.
- Ten behoeve van het Zeeuws Archief zijn extra middelen geraamd voor het aangaan van de dienstverleningsovereenkomst, waarin extra taken zijn opgenomen in verband met het overbrengen en toezicht op de Provinciale archieven.

Voor een nadere toelichting op deze posten wordt verwezen naar bijlage 2. Ook wordt in deze bijlage ingegaan op de budgettaire neutrale effecten die voortkomen uit deze 1^e ronde budgetbewaking. Deze neutrale effecten hebben betrekking op uit het overhevelen van budgetten tussen doelstellingen binnen hetzelfde dienstjaar, of op lasten waar baten van dezelfde omvang tegenover staan.

2.4. Nieuwe afwegingen

Vanwege de effecten Thermphos en de gevolgen die dat voor de financiële meerjarenbegroting geeft zijn we slechts zeer beperkt in staat om, naast de afwegingen voor de investeringsagenda en de opgaven, nieuwe afwegingen te maken voor de begroting 2018 – 2021. Op een punt moeten wij (tijdelijk) terugkomen op een toezegging die wij eerder hebben gedaan.

2.4.1. Herbestemming van de Oostkerk in Middelburg

In de Statenvergadering van 18 november 2016 is toegezegd dat wij een statenvoorstel voorbereiden met betrekking tot een bijdrage voor de herbestemming van de Oostkerk in Middelburg. Op 27 februari 2017 is er door Protestantse Gemeente Middelburg een officieel verzoek ingediend om na te gaan op welke wijze de Provincie Zeeland eenmalig € 500.000 kan bijdragen aan de herbestemming van de Oostkerk. Hiermee wordt het behoud van de Oostkerk verzekerd.

Wij zijn positief over dit voorstel. Echter, zoals eerder uiteengezet, kunnen wij op dit moment geen middelen vrijmaken ter dekking van dit voorstel. In de Najaarsnota zullen wij terugkomen op dit voorstel en zo mogelijk een dekkingsvoorstel ter besluitvorming aan u voorleggen.

2.4.2. Advieskosten herstructurering PZEM N.V.

In het kader van het vervolg van het herstructureringstraject PZEM N.V. worden externe advieskosten gemaakt. Wij achten het noodzakelijk om op de korte termijn deze externe ondersteuning te kunnen voortzetten. Voor 2017 stellen wij daarom voor om voor het provinciaal aandeel van 50% in deze kosten een bedrag van € 60.000 te dekken uit de budgettaire ruimte. De Provincie fungeert hierbij als kassier voor deze te maken kosten bij de andere aandeelhouders.

Dit bedrag staat los van de mogelijke te verstrekken adviesopdracht in het kader van de herijking van de aandeelhoudersstrategie, waarvoor een voorstel tot dekking uit het Statenbudget wordt voorgelegd.

2.5. Gevraagde besluiten

Ten behoeve van de verwerking van de financiële effecten uit de eerste ronde budgetbewaking 2017 doen wij de volgende voorstellen:

- Wij stellen voor de budgettaire effecten, zoals uiteengezet in paragraaf 2.3. te verwerken in de begroting en daarmee toe te voegen aan de budgettaire ruimte van het betreffende dienstjaar. Dit overeenkomstig het stappenplan zoals in het volgende hoofdstuk aan bod zal komen ,
- Wij stellen voor de budgettaire neutrale wijzigingen in 2017 en verder, zoals uiteengezet in paragraaf 2.3., te verwerken in de begroting van de betreffende dienstjaren.
- De gevraagde middelen ad € 120.000 en de daarop in mindering te brengen bijdrage van de aandeelhouders ad € 60.000 in het kader van de herstructurering PZEM N.V. ten laste te brengen van de budgettaire ruimte en te verwerken in de begroting 2017.

3. Financieel perspectief

3.1. Weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen is de verhouding tussen uit het beschikbare weerstandsvermogen (de risicobuffer) ten opzichte van het benodigde weerstandsvermogen (een reële inschatting van het bedrag dat nodig is om de geïnventariseerde risico's af te dekken). De risicobuffer is opgebouwd uit de algemene reserve, de vrije aanwendbare bestemmingsreserves, de vrije belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting en de vrije (budgettaire) ruimte in de meerjarenbegroting. Indien deze beschikbare risicobuffer 1,5 keer zo groot is als de benodigde risicobuffer voldoet deze daarmee aan het gewenste niveau.

De jaarrekening 2016 toont een licht positief jaarrekeningsaldo. Het saldo wordt toegevoegd aan de algemene reserve, waardoor ook die licht stijgt. Wanneer risico's rondom Thermphos zich daadwerkelijk manifesteren, gaat het al snel om erg grote bedragen. Bij een lage algemene reserve bestaat derhalve het risico dat daadwerkelijk tot (sterke) verhoging van de opslag op de motorrijtuigenbelasting moet worden besloten. In de reactie op de toezichtsbrief bij de begroting 2017 hebben we de conclusie getrokken dat de Minister het niet wenselijk acht de motorrijtuigenbelasting verder te verhogen. Ook willen wij nog steeds niet voorstellen om tot belastingverhoging te besluiten.

Om dat effect te voorkomen stellen wij voor dat de provinciale aanwezige risicobuffer voor maximaal factor 0,5 wordt gevoed uit de vrije aanwendbare belastingcapaciteit, zodat deze voor (minimaal) een factor 1,0 wordt gevoed uit de algemene reserve met inachtneming van de mogelijkheden om de vrije (budgettaire) ruimte in de meerjarenbegroting (jaarlijks) aan de algemene reserve toe te voegen. Tezamen leidt dit tot een gewenste weerstandsratio van 1,5. Op deze wijze zijn we in staat om risico's één-op-één af te dekken met eigen beschikbare aanwezige middelen. Op het moment dat de risico's zich in een hogere mate voordoen, zal op dat moment de afweging gemaakt moeten worden om de risico's te dekken uit een verhoging van de motorrijtuigenbelasting. Daarmee blijft dus de volledige de vrije aanwendbare belastingcapaciteit motorrijtuigenbelasting onderdeel uitmaken van het totale beschikbare weerstandsvermogen.

		€ x 1 mln.	
Benodigde weerstandsvermogen	Volgens de jaarrekening 2016		19,0
Beschikbare weerstandsvermogen	Aanwezig dient te zijn bij factor 1,5		28,5
	Als volgt opgebouwd:		
	Vrije belastingcapaciteit	13,6	
	Vrije bestemmingsreserves	0,5	
	Subtotaal	14,1	
	Maximale inzet hiervan bij factor 0,5		9,5
	Benodigde algemene reserve met inachtneming van de vrije meerjarige budgettaire ruimte (factor 1,0)		19,0

3.2. Stappenplan

In de Najaarsnota 2016 hebben we een stappenplan opgenomen inzake de verwerking van budgettaire effecten in de meerjarenbegroting. Dit stappenplan handhaven we ook voor de Zomernota:

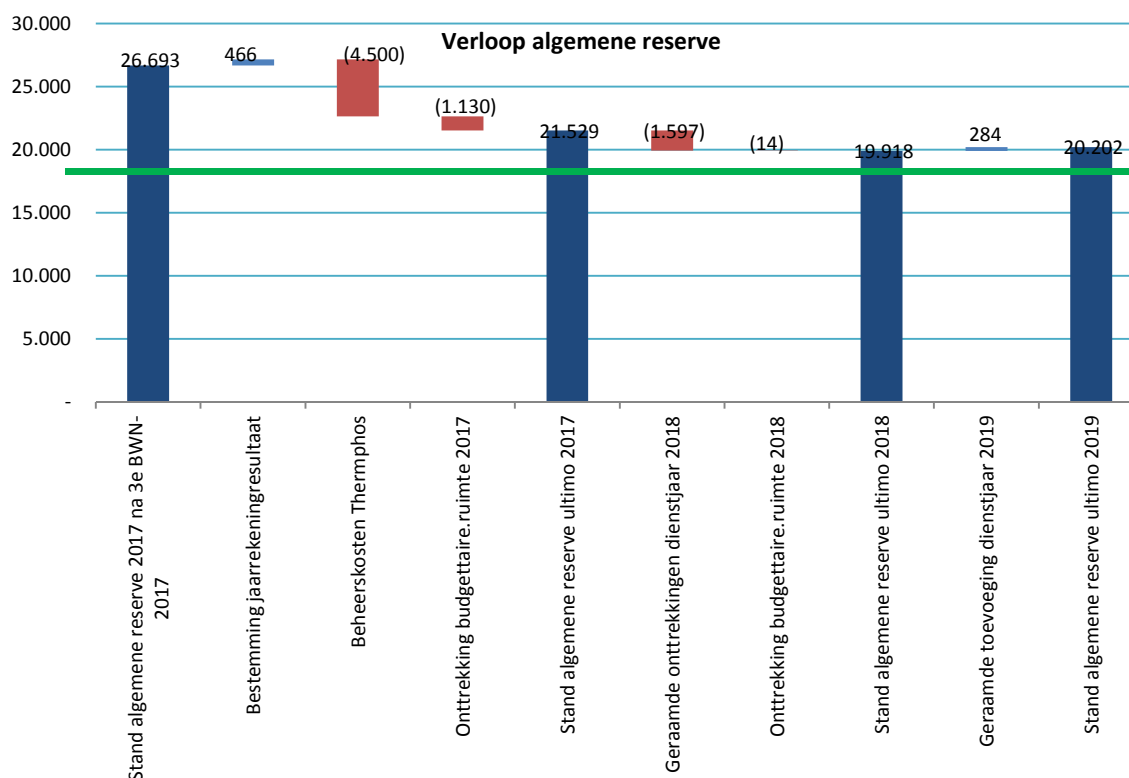
- De financiële effecten uit de eerste ronde budgetbewaking 2017 zoals uiteengezet in paragraaf 2.3, als ook de in paragraaf 2.2 aanvullende effecten op het meerjarenperspectief muteren we op de budgettaire ruimte van het betreffende dienstjaar;
- Knelpunten in de grote projecten worden via separate voorstellen dit voorjaar aan u voorgelegd. Daarin werken wij een dekkingsvoorstel uit voor het knelpunten, wat kan leiden tot een voorstel voor een eventuele uitname uit de algemene reserve. Op dit moment zijn ons echter, naast Thermphos, geen feiten bekend binnen de grote projecten die hiertoe leiden.
- Vervolgens voegen we de vrije budgettaire ruimte uit de meerjarenbegroting toe aan de algemene reserve tot deze is aangegroeid om in factor 1,0 de benodigde risicobuffer af te dekken.
- De overige ruimte die resteert in de algemene reserve en vrije budgettaire ruimte kan vervolgens, met inachtneming van de minimale ratio weerstandsvermogen van 1,5, door uw Staten eventueel benut worden voor (nieuwe) prioriteitsstellingen, onder meer voorvloeiende uit de Commissie structuurversterking, of een financiële aanvulling op de investeringsagenda en de opgaven, zoals uiteengezet in hoofdstuk 1 van deze nota. Ook de nieuwe afwegingen uit paragraaf 2.4 vallen hieronder.

3.3. Recapitulatie vertrekpunt financieel (meerjaren)perspectief

Het verloop van de algemene reserve ziet er als volgt uit (x € 1.000) :

Algemene reserve na 3 ^e BWN 2017 per 31/12/2017	26.693
Bestemming jaarrekeningsaldo 2016	466
Statenvoorstel dekking beheerskosten Thermphos (besluitvorming PS 9 juni)	- 4.500
Voorgestelde onttrekking ten gunste van budgettaire ruimte 2017	<u>-1.130</u>
Saldo per 31/12/2017	21.529
Reeds in het verleden ingestemde mutaties voor dienstjaren 2018	- 1.597
Voorgestelde onttrekking ten gunste van budgettaire ruimte 2018	<u>-14</u>
Saldo per 31/12/2018	19.918
Reeds in het verleden ingestemde mutaties voor dienstjaren 2019	<u>284</u>
Saldo per 31/12/2019	20.202

Na 2019 zijn geen mutaties geraamd voor de algemene reserve tot en met 2023. Voor het begrotingsjaar 2024 is reeds in 2015 een besluit genomen om € 2,5 miljoen te onttrekken aan de algemene reserve. Dat leidt ertoe dat in 2024 de algemene reserve na die onttrekking zich onder het eerder genoemde benodigde minimale niveau van € 19 miljoen bevindt. In de opbouw van de toekomstige begrotingen na 2021 zullen we daarom de beschikbare ruimte in de jaren vanaf 2021 betrekken om deze onttrekking aan de algemene reserve in 2024 (gedeeltelijk) te kunnen compenseren middels het toevoegen van budgettaire ruimte aan de algemene reserve. Daarmee is het mogelijk om de algemene reserve te handhaven op het eerder genoemde benodigde minimale niveau van €19 miljoen.

	2017	2018	2019	2020	2021
Budgettaire ruimte t/m 4^e BWN 2017	21	3.563	4.785	7.725	17.561
Effecten 1 ^e ronde budgetbewaking	770	178	188	288	288
Stand na 1^e ronde budgetbewaking	791	3.741	4.973	8.013	17.849
Statenvoorstel investeringskrediet verbouwing G	-241	-5	55	55	55
Aanvulling vanuit meicirculaire (zie paragraaf 5.1)					300
Stand na verwerken aanvullende effecten	550	3.736	5.028	8.068	18.204
Inschatting beheerskosten Thermphos	-1.500	-3.750			
Opgave: Circulaire economie & energietransitie	-120				
Advieskosten herstructurering PZEM N.V.	-60				
Beschikbare budgettaire ruimte	-1.130	-14	5.028	8.068	18.204
Toevoegen en onttrekken aan algemene reserve	1.130	14			
budgettaire ruimte	0	0	5.028	8.068	18.204

De budgettaire ruimte 2017 en 2018 is geheel benodigd om de effecten te dekken zoals deze reeds eerder in de Zomernota zijn uiteengezet. Daarmee zijn we in staat om invulling te geven aan de nu bekende onvermijdbare ontwikkelingen die op ons afkomen, maar ook invulling te geven aan de gevraagde middelen voor de opgaven in 2017.

In de voorgaande hoofdstukken hebben we een aantal aanvullende ambities geformuleerd, met name betrekking op de investeringsagenda en de opgaven:

Ambities in een later stadium voor te stellen	2017	2018	2019	2020	2021
-toevoeging aan bestemmingsreserve investeringsagenda					-11.500
- Incidentele bijdrage Oostkerk Middelburg		-500			
- Opgave: Beleef Zeeland		-750	-750	-750	-750
- Opgave: Aantrekkelijk Zeeland		-400	-400	-400	-400
- Opgave: Zichtbaar Zeeland		-640	-640	-640	-640
- Opgave: Circulaire economie & energietransitie		-1.530	-1.530	-1.530	-1.530
Benodigde budgettaire ruimte		-3.820	-3.320	-3.320	-14.820
Beschikbare budgettaire ruimte	0	0	5.028	8.068	18.204

Uit deze tabel blijkt dat in het totale meerjarige perspectief voldoende budgettaire ruimte beschikbaar is om deze ambities te dekken. Echter, de budgettaire ruimte is nihil voor 2018, waardoor feitelijk geen vrije afweegbare ruimte voor dat begrotingsjaar beschikbaar is. Voor de jaren daarna ontstaat wel beschikbare budgettaire ruimte. Vooralsnog willen we echter niet besluiten tot inzet van deze budgettaire ruimte. Wij zijn namelijk van mening dat de huidige ontwikkelingen op het dossier Thermphos, alsmede de grote dynamiek die het dossier kent, ertoe leiden dat het zeer complex is om de risico's met betrekking tot Thermphos voldoende betrouwbaar in te schatten. Risicoschattingen zijn daarmee ook gevoelig voor aanpassingen naar aanleiding van deze ontwikkelingen. Dit alles overwegende zijn we van mening dat we de resterende bud-

gettaire ruimte na 2018 nog niet kunnen inzetten voor aanvullende ambities in de meerjarenbegroting 2018-2021 nu we op dit moment nog niet meer zekerheid hebben over de ontwikkelingen Thermphos. Bij de behandeling van de Najaarsnota zullen we uiteraard terugkomen op het dossier Thermphos en de mogelijkheden om de dan beschikbare middelen in te kunnen zetten voor deze aanvullende ambities.

3.4. *Gevraagde besluiten*

- We stellen voor het stappenplan te hanteren zoals uiteengezet in paragraaf 3.2

4. Kaderstelling begroting 2018 en verder

4.1. *hoofdpijnen begroting 2018*

Met deze Zomernota worden ook de kaders voor de nieuwe Begroting 2018 en het meerjarenperspectief 2019-2021 voorgelegd. Vervolgens zullen wij deze uitwerken in de nieuwe Begroting 2018 welke dit najaar aan uw Staten door ons wordt voorgelegd.

Wij stellen voor om de programma-indeling en de onderliggende structuur van doelstellingen ongewijzigd te handhaven bij de begroting 2018.

In het meerjarenperspectief in de begroting 2018 wordt een jaarschijf voor 2021 toegevoegd. Die houden we gelijk aan 2020. Dat betekent dat de maatschappelijke opgaven en ambities, zoals geformuleerd in de Voorjaarsnota 2016, op basis van de budgetten 2020 ook voor 2021 opgenomen worden. Zoals in paragraaf 1.2.7 beschreven is stellen we voor om vooralsnog voor het begrotingsjaar 2021 geen toevoeging te doen aan de bestemmingsreserve Investeringsagenda.

Bij de behandeling van de begroting 2017 hebben wij toegezegd om bij het proces voor de opstelling van de begroting 2018 opnieuw met een werkgroep uit Provinciale Staten aan de slag te gaan om doelstellingen en indicatoren verder te verbeteren en beter controleerbaar te maken. Hiervoor is op 19 mei jl. een Zicht op Beleid sessie georganiseerd waarin ambtelijk is gesproken met diverse leden van Provinciale Staten over de keuzes en verwachtingen met betrekking tot de indicatoren. Uit deze sessie zijn een aantal overwegingen naar voren gekomen, die verder zullen worden betrokken in de overwegingen om de jaarstukken op te stellen. Tevens is daarbij de afspraak gemaakt dat Provinciale Staten eventuele aanvullende overwegingen schriftelijk via de griffie in kunnen dienen tot uiterlijk eind juni 2017.

4.2. *Indexering*

Voor de indexering is aparte aandacht nodig. Het percentage voor indexering van de materiële budgetten in de provinciale begroting is op basis van de financiële verordening (art. 3.6) vastgesteld op 1%. Het financiële effect van circa € 0,9 miljoen per jaar vanaf 2018 zal ten laste van de stelpost Provinciefonds worden gebracht, die is bedoeld om schommelingen in de uitkering Provinciefonds op te vangen en indexeringen van materiële en personele lasten op te kunnen vangen. Dit heeft dus geen effect op de beschikbare budgettaire ruimte of de algemene reserve.

In paragraaf 2.2.4 loonontwikkelingen hebben we stilgestaan bij de ontwikkelingen op deze stelpost. Zoals daar aangegeven streven wij op basis van de financiële verordening naar een stelpost van (maximaal) € 3 miljoen per jaar. In paragraaf 5.1. zullen wij verder ingaan op de effecten van de meicirculaire met betrekking tot het verder aangroeien van de stelpost tot dit voornoemde bedrag.

4.3. *Gevraagde besluiten*

- Wij stellen voor om de programma-indeling en de onderliggende structuur van doelstellingen ongewijzigd te handhaven bij de begroting 2018;
- We stellen voor om in het meerjarenperspectief in de begroting 2018 een jaarschijf voor 2021 toe te voegen die we gelijk houden aan 2020, met uitzondering van de toevoeging aan de bestemmingsreserve Investeringsagenda voor het begrotingsjaar 2021;
- We stellen voor een indexering van 1% van de materiële budgetten in de provinciale begroting toe te passen.

5. Overige ontwikkelingen

5.1. Provinciefonds

Nieuw verdeelmodel Provinciefonds

Het IPO heeft de externe commissie Jansen gevraagd een zwaarwegend en in principe bindend advies uit te brengen over het transparanter maken van het verdeelmodel Provinciefonds, dat kan rekenen op breed bestuurlijk draagvlak bij de Provincies en dat toekomstbestendig is voor nieuwe verdeelvraagstukken. De commissie Jansen heeft eind 2015 een advies uitgebracht over het verdeelmodel Provinciefonds, dat op 10 december 2015 door het IPO-bestuur is aanvaard als basis voor een door de Minister toe te passen systematiek per 2017.

Huidige stand van zaken verdeelmodel

Bij de aanvaarding van het voorstel tot wijziging van de Financiële-verhoudingswet vanwege de vereenvoudiging van het verdeelmodel Provinciefonds heeft de Tweede Kamer de motie Veldman en Fokke aanvaard waarin de regering wordt verzocht “om in overleg met onder andere het Interprovinciaal Overleg en conform het advies van de Raad voor de financiële verhoudingen, binnen twee jaar met een plan van aanpak te komen gericht op het binnen drie jaar herzien van de grondslagen van het Provinciefonds”. De herziening (of actualisatie) heeft niet alleen betrekking op de vermogensverevening maar ook op het “onderzoeken hoe verschillen in economische groei tussen de diverse regio’s in Nederland kunnen worden gefaciliteerd” en op de kostenoriëntatie. Het wetsvoorstel ligt momenteel voor behandeling in de Eerste Kamer. Op 20 februari is het voorlopig verslag vastgesteld met een aantal vragen onder andere met betrekking tot de “Zeeuwse situatie”. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal de antwoorden op deze vragen naar verwachting rond deze tijd aan de Eerste Kamer sturen.

Zeeuwse situatie

In het IPO-bestuur van 9 maart jl. is afgesproken om de financiële problematiek van Zeeland tussentijds – tot de actualisatie heeft plaatsgevonden – op te lossen. Daartoe heeft het IPO een brief aan de Eerste Kamer gestuurd waarin nogmaals de unanimititeit van de besluitvorming met betrekking tot het verdeelmodel Provinciefonds wordt benadrukt. Daarnaast wordt aangekondigd dat in IPO-verband een tussentijdse financiële oplossing voor Zeeland zal worden gezocht. Als eerste zal daartoe een team van drie onafhankelijke experts worden gevraagd de financiële problematiek van Zeeland in relatie tot de DELTA-dividenduitkering en het Provinciefonds (de zogenaamde OEM-correctie), geraamd op €10 miljoen., te valideren. Dit proces loopt inmiddels via het IPO.

Meicirculaire

De invoering van het nieuwe verdeelmodel is afhankelijk van besluitvorming in de eerste kamer. We gaan er vanuit dat de financiële verhoudingswet en daarmee ook het nieuwe verdeelmodel per 1 januari 2017 met terugwerkende kracht in werking treedt. Op dit moment is er nog geen zicht op de financiële gevolgen van het nieuwe verdeelmodel ten opzichte van het oude verdeelmodel. Met het aantreden van een nieuw kabinet is de verwachting dat een generieke kor-

ting doorgevoerd wordt. Uit de doorrekening door het CPB blijkt dat de meeste partijen een apparaatskorting bij de Provincies en gemeenten willen doorvoeren. Gezien de coalitie onderhandelingen zal deze korting niet al verwerkt worden in de meicirculaire maar in (een) latere circulaire(s).

Effecten stelpost provinciefonds

Kort voor vaststellen van deze Zomernota is de meicirculaire uitgebracht. Hieruit blijken de volgende positieve gevolgen:

<i>x € 1 miljoen</i>	2017	2018	2019	2020	2021
Effecten meicirculaire	0,4	1,9	2,8	2,8	3,1

In overeenstemming met de bepalingen uit de financiële verordening streven we naar een stelpost van (maximaal) € 3 miljoen per jaar. De effecten uit de circulaire betrekken we hierin. Met inachtneming van dekking van de loonontwikkelingen (paragraaf 2.2.4) en de dekking van de indexering van de begroting (paragraaf 4.2) leidt het toevoegen van deze positieve effecten uit de meicirculaire naar verwachting tot de volgende saldi per begrotingsjaar voor de stelpost Provinciefonds:

<i>x € 1 miljoen</i>	2017	2018	2019	2020	2021
Stelpost Provinciefonds	1,6	2,1	2,9	2,9	3,3

Uitgaande van bovenstaande verwachte effecten bedraagt het saldo van de stelpost Provinciefonds in 2021 meer dan € 3 miljoen. Het meerdere ad € 0,3 miljoen hebben we daarmee betrokken in het financieel meerjarenperspectief als toevoeging op de budgettaire ruimte 2021 en leidt dus tot een onttrekking op de stelpost, waardoor deze voor 2021 uitkomt op € 3 miljoen.

De verwerking van de meicirculaire zullen we in een begrotingswijziging aan u voorleggen.

We verwachten bij de behandeling van de Najaarsnota zicht te hebben op de effecten uit de septembercirculaire, alsmede ook op de financiële ontwikkelingen die in de laatste maanden van 2017 op ons af komen. Daarmee verwachten we bij de Najaarsnota enerzijds te kunnen aangeven óf en in welke mate we het bedrag van de stelpost 2017 kunnen laten vrijvallen ten gunste van de algemene middelen, anderzijds de mogelijkheden te kunnen aangeven om voor de jaren 2018 tot en met 2020 de stelpost te laten aangroeien tot het maximum van € 3 miljoen per jaar.

Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Via het provinciefonds ontvangt de provincie ook decentralisatie uitkeringen. Deze uitkeringen hebben een eigen verdeling per provincie. In tegenstelling tot specifieke doeluitkeringen hoeft over de besteding van deze decentralisatie uitkeringen geen verantwoording aan het Rijk te worden afgelegd en zijn niet geoormerkt. Decentralisatieuitkeringen zijn vaak wel verbonden

met een zeker doel, maar hoeven niet aan dit doel uitgegeven te worden. Deze decentralisatie-uitkeringen worden zolang er geen bestedingsvoorstellen zijn opgesteld, geraamd op een stel-post, tenzij anders vermeld.

De volgende decentralisatieuitkeringen worden ontvangen:

- Met ingang van 2017 wordt de decentralisatie-uitkering Natuur als onderdeel van het nieuwe verdeelmodel overgeheveld naar de algemene uitkering. Daarnaast is met ingang van 2017 sprake van een ophoging ten behoeve van de uitvoering van agrarisch natuurbeheer (€ 8,9 miljoen structureel) en van de kleine natuurbeheerders (<75 ha; € 0,6 miljoen structureel). Deze bijdrage is gebaseerd op de kosten na de transitie naar een collectief stelsel. Het aandeel voor Zeeland hierin is een structurele verhoging van € 0,3 miljoen vanaf 2017.
- Het ministerie van Infrastructuur en Milieu stelt voor de jaren 2017 tot en met 2019 middelen beschikbaar voor het uitvoeren van de zoetwatermaatregelen uit het Deltaplan Zoetwater. Doel is het verminderen van de huidige knelpunten in de zoetwatervoorziening en bijdragen aan het opvangen van mogelijke gevolgen van klimaatverandering. Voor Zeeland worden middelen beschikbaar gesteld voor Proeftuin Zuid Westelijke Delta van € 0,2 miljoen in 2017 € 0,1 miljoen per jaar voor 2018 en 2019.
- De provincies ontvangen conform bestuurlijke afspraken uit het Begrotingsakkoord 2013 een bijdrage vanuit het ministerie van Infrastructuur en Milieu voor de bekostiging van dehydrologische maatregelen die door de provincies getroffen worden. Voor Zeeland betreft dit een bedrag van € 0,2 miljoen in 2017.
- De provincies ontvangen verschillende uitkeringen voor het Programma Erfgoed en Ruimte van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daaronder zijn eveneens begrepen uitkeringen voor Nominatie Werelderfgoed en Erfgoedmonitor Provincies. Zeeland ontvangt een bedrag van € 0,1 miljoen in 2017.
- Provincies ontvangen van het ministerie van Economische Zaken in totaal € 1,5 miljoen ten behoeve van de regeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren. Dit betreft de overgebleven middelen voor de tranche 2016. Zeeland ontvangt in 2017 een bedrag van ongeveer € 45.000.

De verwerking van deze voornoemde decentralisatie- en integratie-uitkeringen zullen we in een begrotingswijziging aan u voorleggen.

5.2. Groot onderhoud infra

In de Statenvergadering van 3 juni 2016 heeft u een motie aangenomen met betrekking tot groot onderhoud verhardingen (wegen), Verkeer Regel Installaties (VRI's) en natte en droogkunstwerken. Daarin wordt gevraagd om een doorrekening te maken waarbij op basis van de huidige kwalitatieve staat van de wegen en kunstwerken inzichtelijk wordt wat de consequenties

zijn van besparing op korte en/of lange termijn. Daarnaast wordt gevraagd u op de hoogte te stellen van de stand van zaken van de invoering van assetmanagement.

Uitkomst is dat er in 2017 tot en met 2019 voldoende middelen beschikbaar zijn om het kwaliteitsniveau van R te handhaven. Vanaf 2020 zijn de budgetten ontoereikend om het R niveau te behouden, waardoor het kwaliteitsniveau achteruit zal gaan richting niveau R-. De invoering van assetmanagement en, in het verlengde daarvan, het maken van andere keuzes, kan echter leiden tot afwijkende bedragen. Daarom stellen wij voor om nog geen extra middelen beschikbaar te stellen. Assetmanagement geeft antwoord op twee vragen: doen we de juiste dingen (1) en doen we de juiste dingen op de goede manier (2). Assetmanagement zorgt daarmee voor een integraal afwegingskader, wat vervolgens leidt tot een transparante besluitvorming aangaande het kwaliteitsniveau van het groot onderhoud. De voortgang van dit traject bespreken wij met u in de zicht op beleid bijeenkomst op 22 september aanstaande. Daarbij wordt ingegaan op de drie pijlers van assetmanagement: gedifferentieerd beheer, informatiebeheer en bedrijfsvoering. We streven ernaar de uiteindelijke keuze voor een scenario, en dus de keuze voor een (gedifferentieerd) kwaliteitsniveau, medio 2018 aan u voor te leggen. Aan de hand van de resultaten van assetmanagement, stemmen wij de budgetten af op dit beoogde kwaliteitsniveau.

In het algemeen kan gesteld worden dat bij het handhaven van de budgetten op R- niveau praktisch geen preventief, levensduur verlengend onderhoud uitgevoerd kan worden en enkel beperkte schades aangepakt kunnen worden. Het gevolg hiervan is dat einde levensduur, en dus vervanging, van de kapitaalgoederen eerder in zicht komt. Het moment waarop is echter niet in te plannen. Voor vervangingsinvesteringen zijn geen budgetten beschikbaar. Dit heeft vervolgens negatieve gevolgen voor de bereikbaarheid, veiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en het imago. Denk hierbij aan verminderd rijcomfort, grotere kans op schades en claims, toename van incidenteel (calamiteiten)onderhoud en kapitaalvernietiging. In de Najaarsnota 2017 zullen we hier nader op terugkomen.

Het is wel nodig een aantal aanvullende afspraken te maken met betrekking tot het groot onderhoud. Groot onderhoud vindt in 2017, 2018 en 2019 plaats op niveau R;

- De huidige beschikbare middelen in de meerjarenraming voor (groot) onderhoud infra worden opnieuw budgettair neutraal geraamd aan de hand van de herziene planning onderhoud infra, waarbij het overschot op natte kunstwerken wordt gebruikt voor dekking van tekorten op droge kunstwerken, VRI's en verhardingen.
- Voor eventuele overschotten op budgetten voor groot onderhoud in de jaren 2017, 2018 en 2019 is het toegestaan om, in afwijking van de financiële verordening, te herbestemmen en/of over te hevelen ten behoeve van groot onderhoud in daarop volgende jaren, tot het moment dat assetmanagement wordt ingevoerd;
- Aan de hand van assetmanagement het benodigde kwaliteitsniveau bepalen en na invoering van assetmanagement afwegen of aanvullende middelen voor groot onderhoud infra benodigd zijn en de voorziening groot onderhoud droge infrastructuur te vormen.

5.3. Voorziening groot onderhoud gebouwen

In de Voorjaarsnota 2016 is het voorstel gedaan om een voorziening groot onderhoud gebouwen in te stellen. Inmiddels is een doorrekening gemaakt om deze voorziening met ingang van 2017 te vormen. In deze doorrekening wordt het subsidiebedrag van € 393.000 betrokken welke is toegekend in het kader van het Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten 2013 (Brim 2013). Daarmee kan de voorziening budgettair neutraal worden gevormd. Middels een begrotingswijziging zullen we de verwerking van deze voorziening in de meerjarenbegroting aan u voorleggen.

Bijlage 1 – Acties coalitieakkoord

Toelichting gehanteerde kleuren	
	Afgerond
	Op schema
	Aandacht nodig, vertraging dreigt
	Vertraagd / nog niet opgestart

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie onder- nomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
BESTUUR					
1. Dialoog over bestuursstijl	Start eind 2015, afronden in 2016. Implementatie in 2017-2019	Duidelijkheid over taak Provincie, optimale samenwerking GS/PS	uitgevoerd	in december 2016 is het statenvoorstel werkwijze PS vastgesteld, waarin PS heeft besloten tot het instellen van een werkgroep dual functioneren en halfjaarlijks overleg tussen presidium en GS.	werkgroep dual samenwerken
2. Overleg voeren over invulling van het dualisme	2015 – 2019	Goed samenspel tussen volksvertegenwoordiging, bestuur en provinciale organisatie mogelijk maken.	uitgevoerd	idem.	werkgroep dual samenwerken
3. Competentieontwikkeling op Samenwerken in netwerken	2015 - 2019	Organisatie ontwikkelen voor de toekomst	ja	er zijn bij de Voorjaarsnota 2016 opgaven benoemd die volgens de principes van opgavegericht werken worden opgepakt. Daar zijn kwartiermakers voor aangewezen, die nu de aanpak verder voorbereiden. Inmiddels zijn er externe verkenneren aangewezen die de stakeholders bevragen.	doorgaan met competentieontwikkeling
4. Evalueren reorganisatie	Plan van Aanpak in 2015 gereed. Implementatie 2016-2019	Verbeteringen in provinciale organisatie zijn ingevoerd	uitgevoerd	vervolg loopt mee in organisatieontwikkeling	doorgaan met organisatieontwikkeling, met name competenties voor opgavegericht werken.

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie ondernomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
5. Verbeteren risicobeheersing en –management op grote projecten	Vanaf 2015 verder uitbouwen en implementeren	De risico's bij grote projecten zijn in beeld en worden beter beheerst	ja	loopt mee in verbetering projectsturing; opgenomen in nieuw handboek grote projecten	houdt permanent aandacht
6. Intensiveren samenwerking binnen en buiten Zeeland	2015-2019	Er is meer efficiency in taakuitvoering door daar waar mogelijk samen te werken	ja	er zijn onderzoeken gestart naar de mogelijkheden van samenwerking in het kader van wegbeheer en ingenieursdiensten met gemeenten en het waterschap	In deze collegeperiode gezamenlijke huisvesting wegenbeheer en ingenieursdiensten bij Waterschap realiseren; inhoud en vorm evalueren
7. Reserveren budget voor initiatieven PS	Met ingang van 2016	Initiatieven van PS, bijvoorbeeld t.b.v. controlerende taak, zijn gefaciliteerd	uitgevoerd	verwerkt in begroting	in te vullen door PS
8. Externe spiegeling t.b.v. een Zeeuws brede samenwerking en belangenbehartiging.	Afronden in 2016	Er is gezamenlijke slagkracht en er klinkt één Zeeuws geluid richting Den Haag en Brussel.	ja	Zeeland is aangewezen als proeftuin in het kader van de studie "Maak verschil". Deze proeftuin gaat over het vergroten van de bestuurlijke slagkracht. Spiegeling wordt zoveel mogelijk in dat proces geïntegreerd.	Naast vervolg/verdieping op "Maak verschil" en continueren Tafel van 15 ook spiegeling in gang zetten.
9. Verder verzakelijken relatie met gelieerde- en gesubsidieerde instellingen	2015-2019	De relatie met instellingen staat op gepaste afstand en is gebaseerd op prestatieafspraken	ja	evaluatie ZB en "groene instellingen verwacht voorjaar 2017	onderzoeken hoe via prestatieafspraken nog meer op provinciale doelen gestuurd kan worden.
10. Actualiseren subsidieverordening i.r.t. eigen inkomsten gelieerde en gesubsidieerde instellingen	Start in 2015, afronden in 2016, uitvoeren per 2017	Instellingen zijn in staat om eigen inkomsten uit de markt te genereren en vergroten op deze manier hun zelfstandigheid	ja	In 2015 is al geconstateerd dat de verordening voldoende ruimte biedt; verdere uitwerking samen met de betreffende organisaties opgepakt.	breder evaluatie voor alle langlopende subsidies in gang zetten om nog meer op provinciale doelen te sturen.
11. Digitale publicaties zoveel als mogelijk invoeren	2016-2019	Er zijn kosten bespaard op gedrukte media	uitgevoerd	Verordening op digitaal publiceren vastgesteld PS sept 2015. Vanaf 1 april digitale publicatie tenzij publicatie in print wettelijk verplicht.	
12. Digitaliseren van werkprocessen en archivering	Start in 2016, afronden 2018	Werkprocessen en archivering voldoen aan de normen van e-dienstverlening en Archiefwet	ja	digitaliseren processen is gestart; papieren archieven worden momenteel bewerkt.	
13. Versterken bestuurs- en communicatieondersteuning gedeputeerden,			uitgevoerd	evaluatie is positief; situatie blijft gehandhaafd	

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie ondernomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
14. nagaan of integrale budgetten kunnen worden gevormd			uitgevoerd	In begroting 2017 zijn voorbereidingen getroffen voor integrale budgetten investeringsagenda en opgaven	Verdere ontschotting budgetten binnen opgaven
CULTUUR EN SAMENLEVING					
15. Herformulering cultuurbeleid	2016	Cultuurnota	uitgevoerd	Cultuurnota 2017-2020 vastgesteld in juni 2016	
16. Onderhandelen met Zeeuws archief over voorwaarden voor beheer oude archieven	Vanaf 2015 met het oog op invoering per 2017	Archieven worden goed en efficiënt beheerd.	ja	Onderhandelingen lopen; nieuwe DVO in voorbereiding	bepaalde financiële consequenties via Voorjaarsnota
17. Bezien hoe bijgedragen kan worden aan het herbestemmen van beeldbepalende rijksmonumenten	Uitgangspunten provinciale inzet bepalen in 2016, invoeren per 2017	Het provinciaal bestuur heeft samen met andere stakeholders nieuwe gebruiksfuncties voor leegstaande gebouwen gefaciliteerd.	nog niet gestart	Beleid functiewijziging is geformuleerd in nota Cultuurbeleid. Onderzoek naar samenwerkingsmogelijkheden tussen overheden is afgerond. De uitvoering van is nog niet gestart. Staat gepland voor 2017	Zo nodig zelf als Provincie inventarisatie starten en regie oppakken
18. Voortzetten inzet op demografische ontwikkeling en leefbaarheid (programma nieuwe wegen)	2015-2019	Demografische veranderingen zijn in goede banen geleid en de leefbaarheid is kwalitatief op peil gehouden	ja	Materie is ondergebracht in de opgave "Aantrekkelijk Zeeland: Leefbaarheid". Er is afstemming/samenwerking met de andere krimpprovincies (K5), wat onder meer heeft geleid tot het traject "Nederland in Balans."	Voortgang opgave verdient aandacht
19. Stimuleren evenementen, kernsporten, buitenrecreatie en Zeeland-promotie, gezonde regio	2015-2019	Er zijn concrete bijdragen door het provinciaal bestuur geleverd aan een aantrekkelijk vestigings-, woon- en verblijfsklimaat en de promotie ervan	ja	acties zijn opgenomen in Economische Agenda, en in de voorbeeldopgaven voor opgavegericht werken. Jaarlijks worden ongeveer 25 sportevenementen gesubsidieerd	
MILIEU					
20. Bepaleiten gelijke toepassing milieuregelgeving	2015 – 2019	Een gelijk speelveld binnen Europa en daarop aangepaste regelgeving in Nederland	uitgevoerd	opgenomen in herziening Integraal omgevingsplan (2016), waar RUD aan gebonden is.	
21. Verbeteren taakuitvoering RUD	2015 – 2019	De RUD voldoet aan de landelijke kwaliteitscriteria	uitgevoerd	Provincie en gemeenten hebben in 2016 bindende verordeningen vastgesteld waarin kwaliteit op vergunning-, toezichts- en handavingsgebied wordt vastgelegd. Vastgesteld door PS in november 2016	
RUIMTELIJKE ONTWIKKELING					

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie onder- nomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
22. Actualiseren omgevingsbeleid	In 2015 bij actualisering	Bieden van maatwerk en kaders voor actuele ontwikkelingen	uitgevoerd	herziening omgevingsbeleid vastgesteld 11-3-2016 in PS	
	In 2018 bij nieuw Omgevingsplan			opstellen omgevingsvisie en invoeren omgevingswet is gestart	vaststellen omgevingsvisie uiterlijk eind 2018
23. Regionale programmering bedrijventerreinen	2015 - 2019	Verbetering behoefteplanning	ja	Het actualiseren van een bedrijventerreinen-programma voor de regio's Walcheren en Bevelanden vordert, maar is nog niet afgerond. Tholen en Zeeuws-Vlaanderen beschikken nu over een bekrachtigd actueel bedrijventerreinenprogramma. Het programma van Schouwen-Duiveland is voltooid en kan naar verwachting begin 2017 worden bekrachtigd.	voortgang bewaken; zo nodig bijsturen op Walcheren
24. Herstructureren en saneren van bedrijventerreinen	herstructureringsfonds invoeren in 2017	Sanering en vestiging van nieuwe bedrijven is door een herstructureringsfonds gestimuleerd	ja	In 2016 zijn zeven subsidieaanvragen voor herstructureringsprojecten ontvangen, waarvan er drie zijn gehonoreerd.	In 2017 start een tweede ronde.
25. Uitgangspunten vastleggen voor inzet kavelruilbureau en grondbank	Vastgoednota gereed in 2016, vervolgens uitvoering	Door inzet grondinstrumentarium is bijgedragen aan ontwikkelopgaven.	ja	Op 30 september 2016 is Nota Grondbeleid door PS vastgesteld. Kavelruilbureau en grondbank maken hier onderdeel van uit.	
26. Provinciale impuls wonen continueren en evalueren	2015-2019	De Zeeuwse woningvoorraad is verbeterd.	ja	PIW heeft geleid tot investering in bouwsector; 4e ronde PIW is in gang gezet: is inmiddels onderdeel van de opgave Aantrekkelijk Zeeland: Leefbaarheid	
27. Nieuwe visie opstellen voor de ontwikkeling van de kuststrook			ja	Kustvisie is op dit moment in voorbereiding, als onderdeel van de opgave Beleef Zeeland. De conceptkustvisie is op 10 februari in de Staten besproken. In juni wordt de definitieve kustvisie verwacht	
28. Inzet op verduurzaming, innovatie, vitalisering en structuurversterking platteland, vooral voor landbouw gerelateerde ontwikkelingen	2015 - 2019		ja	Ingezet op samenwerking binnen de verschillende afdelingen, 2018-2019 mogelijk een programma platteland	

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie onder- nomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
29. In woningbehoefte voorzien voor medewerkers marinierskazerne			ja	is onderdeel woningbouwprogrammering; werkzaamheden worden uitgevoerd in overleg met gemeenten. T.z.t. zal er een digitale brochure worden gemaakt met informatie over de Zeeuwse woningmarkt	
WATER					
30. Uitvoeren Nationaal Deltaprogramma	Gehele bestuursperiode	Er is een veilige en vitale Delta	Ja	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelingen Grevelingen, Volkerak-Zoommeer en Alternatieve Zoetwatermaatregelen lopen; Uitvoering volgt zodra de bekostiging dekkend is. - Waterveiligheidsmaatregelen lopen volgens schema (HWBP, MIRT-onderzoek Integrale Veiligheid Oosterschelde, onderzoek Agenda voor de Toekomst Westerschelde VNSC - Meekoppelkans dijkversterking/projectontwikkeling St Annaland is benut - Kustsuppleties lopen volgens schema en zandsuppletie Brouwersdam is voorbeeld van suppletie voor ruimtelijk-economisch doel - Ruimtelijke adaptatie: regio-overleg (gemeenten, Provincie, veiligheidsregio, RWS en Waterschap) en plan van aanpak voor knelpunten en adaptatiemaatregelen voor overstroming, wateroverlast, droogte en hitte en crisisbeheersing is gestart. - De klimaattest Noord-Beveland is uitgevoerd 	doorgaan met uitvoering plannen; aandacht voor communicatie naar gemeenten; waar mogelijk ook andere kosten-dragers vinden (bedrijfsleven)
31. Opstellen visie voor de Oosterschelde	Start in 2016, afronden in 2017	In de visie voor de Oosterschelde zijn belangen op gebied van natuur, recreatie, visserij en veiligheid afgewogen.	ja	Er is inmiddels een nieuwe "governance" voor Oosterscheldebekken; deze is afgerond in 2016; Er wordt momenteel, samen met de partners, een Oosterschelde visie opgesteld.	Visie agenderen bij PS

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie onder- nomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
32. Opstellen uitgangspunten voor visie op de Westerschelde	Start in 2015, afronden in 2016	De Zeeuwse uitgangspunten voor de visie voor de Westerschelde (belangen van toegankelijkheid, morfologie, veiligheid en economie) zijn ingebracht in de visie van Rijkswaterstaat.	ja	naar aanleiding van bespreking in GS is besloten actief mee te werken aan een gedragen langetermijnperspectief op de natuur van het Schelde-estuarium dat onder de vlag van de VNSC wordt opgesteld.	integrale visie agenderen in PS
33. Tenminste vier proeftuinprojecten opstarten	In 2016 tenminste vier proeftuinprojecten opstarten	Zeeland is proeftuin op het gebied van water, en bouwt zo verder aan profiel en expertise	ja	strategische visie waterbeheer wordt samen met Waterschap opgepakt: oplevering medio 2017. regionale proeftuin zoekt water irt Deltaprogramma loopt; momenteel 4 deelprojecten in uitvoering en 2 in initiatiefase.	
34. Per dijkkring vastleggen van optimaal stelsel aan regionale waterkeringen inclusief normering	Aan het eind van de collegeperiode zijn alle regionale waterkeringen genormeerd en vastgelegd	Op basis van het nieuwe stelsel en normering worden met waterschap afspraken gemaakt over toetsing, beheer/onderhoud en eventuele versterking.	ja	Project is in gang gezet, inhoudelijk werk dijkkring Noord-Beveland afgerond. Proces NRW wordt op basis van ervaringen opgedaan in Noord-Beveland herijkt, aanpak versnelling wordt in maart 2017 voorgelegd aan bestuurders.	Versnelling nodig voor tijdige afronding
NATUUR EN LANDSCHAP					
35. Opstellen Natuurvisie	2016	In de Natuurvisie is evenwicht in de belangen van natuur, landschap en economie en is aandacht voor de belevingswaarde van natuur.	ja	natuurvisie is definitief vastgesteld in 2016	doelstellingen nog definitief naar PS

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie ondernomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
36. Beheer van natuur	2015-2019	Bestaande natuurgebieden worden effectief en efficiënt beheerd	ja	per 1-1-2017 lump sum overeenkomst met staatsbosbeheer, het Zeeuws Landschap en Natuurmonumenten zijn herzien. Voor particulier natuurbeheer hebben zich twee collectieven aangemeld voor de Unie van Bosgroepen en het Natuur Collectief Zeeland.	betere samenwerking zo nodig financieel afdwingen
37. In kaart brengen activiteiten natuurorganisaties o.g.v. educatie, voorlichting, informatie en promotie gericht.	2016, vervolgens implementeren	Overlap in taakstellingen is verdwenen en er is meer synergie tussen de instellingen.	ja	Door de verschillende partijen wordt gewerkt aan een gezamenlijk programma. In de verschillende subsidiebeschikkingen is een voorbehoud opgenomen mocht dit niet leiden tot een gezamenlijk programma. Implementatie vanaf 2017	betere samenwerking zo nodig financieel afdwingen
38. Evalueren wildschaderegeling	2016, vervolgens implementeren	Er is bezien of administratie- en taxatiekosten kunnen worden verminderd	uitgevoerd	is vertaald in begroting 2017	
39. Binnen Natuurherstel Westerschelde Realiseren natuurpark Groot-Saeftinghe	2018	De vitalisering van dit gebied is vergroot.	gestart	Het Interreg-project is gestart op 7 juli 2016. De komende jaren wordt er, naast diverse biodiversiteitsactiviteiten, samen met de partners, ondernemers en bewoners uit de grensregio een grensparkconcept ontwikkeld met een bijpassende samenwerkingsentiteit.	
40. Agrarisch natuurbeheer: hogere natuurkwaliteit tegen lagere kosten			ja	per 1 januari 2016 is het Collectief Poldernatuur ingesteld; daarmee worden afspraken gemaakt voor verdere slag in effectiviteit in 2017.	
41. Ecologisch bermbeheer zo mogelijk opnieuw invoeren tegen lagere kosten			ja	overwegingen en kosten van de verschillende varianten zijn ingebracht in voorjaarsconferentie 2016	

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie onder- nomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
42. Finetuning PAS			afgerond	eerste herziening PAS vastgesteld december 2015. tweede herziening PAS beoogde vaststelling op 1 maart 2017, voorwaardelijke instemming vastgesteld op 31 januari 2017. (gewijzigde) beleidsregel toedeling ontwikkelingsruimte segment 2 PAS vastgesteld 6 februari 2017. beleidsregel toedeling ontwikkelingsruimte ontwikkelingsgebieden Zeeland vastgesteld 14 februari 2017.	
ECONOMIE					
43. Faciliteren van initiatieven op gebied van havens en industrie, landbouw en visserij, en vrijetijdseconomie	2015-2019	Een diverse, gezonde en duurzame Zeeuwse economie	ja	acties zijn opgenomen in de Economische Agenda	
44. Faciliteren realiseren biomassa-centrale			niet meer aan de orde	De kolencentrale is in 2015 gesloten. Ombouw naar biomassa-centrale is daarmee niet meer aan de orde.	
45. Inzet op alternatieve energieopwekking			ja	acties rondom stimuleren energie uit water, wind op zee en land, energiebesparing in de gebouwde omgeving zonne-energie en smart delta resources zijn opgenomen in de economische agenda en zijn onderdeel van het MO energietransitie. Opvolging ook in kader "Zeeland in stroomversnelling".	
46. Participeren in Stuurgroep Campus Zeeland en formuleren voorstellen realisatie	2015-2019	Een toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur die geënt is op opleidingen waar Zeeland onderscheidend in is.	ja	Beta-college prominent onderdeel van "Zeeland in stroomversnelling". Permanent overleg, in kader Balkenende en met ministerie OC&W over mogelijkheden binnen de breedte van Campus Zeeland!	Blijven inspelen op mogelijkheden als die zich voordoen; regelmatige terugkoppeling voortgang naar PS
47. Betrokkenheid Provincie op gezondheidszorg als belang vestigingsklimaat			ja	"Gezonde regio" wordt opgepakt als opgave in het opgavegericht werken; krijgt ook opvolging in kader "Zeeland in stroomversnelling" en in de uitwerking van de commissie Toekomstige Zorg.	
48. Vraag en aanbod op gebied van digitalisering bij elkaar brengen	Plan van aanpak gereed in 2017	De digitale bereikbaarheid van het buitengebied is vergroot.	ja	Subsidieregeling voor breedband in het buitengebied is vastgesteld.	coördinatie alle lopende initiatieven oppakken

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie onder- nomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
49. Actieve marketing en promotie, onder meer m.b.v. evenementen	2015-2019	Een aantrekkelijk (beeld van) Zeeland waar mensen willen wonen, werken, investeren, (bestuurlijk) zaken mee doen, studeren, recreëren en verblijven.	ja	wordt opgepakt in de opgave "Zichtbaar Zeeland".	
50. Inzet revolverende fondsen	2015-2019	Een deel van de fondsen voor het bedrijfsleven is revolverend.	ja	Bij Investeringsfonds Zeeland (dochter van Impuls) fungeren verschillende revolverende fondsen: Innogo, ZPF en ZIF voor het Zeeuwse bedrijfsleven.	
51. Opstellen stimuleringsregeling voor MKB	Openstellen in 2016	Innovatie in het MKB is vergroot.	ja	loopt via OP-zuid en subsidieregeling MKB-innovatiestimulering topsectoren Zuid-Nederland	
52. Participeren in platform arbeidsmarktbeleid	2015-2019	Er is meer evenwicht op de arbeidsmarkt en acute vraagstukken worden gezamenlijk opgelost.	uitgevoerd	Provincie participeert in het platform	
53. Opstellen visie op detailhandel	Opleveren in 2016	Toekomstbestendige detailhandel in Zeeland, waarbij afstemming is tussen stedelijk gebied en platteland.	nog niet gestart	gaat mede opgepakt worden in de opgave "Aantrekkelijk Zeeland: leefbaarheid"	
54. Instellen van een economisch stimuleringsfonds	Vanaf 2017	Economische kansen, bedrijfsvestiging en innovatie in met name MKB zijn financieel gesteund.	ja	fonds wordt vanaf 2017 operationeel	
55. Activiteiten formuleren aan de hand van het rapport 'Slimme kracht van Zeeland' (Kenniseconomie)	2015-2019	De Zeeuwse kenniseconomie is versterkt, ook de rol van de Kenniswerf daarin.	ja	is opgepakt in het kader van Campus Zeeland! (actie 46)	
MOBILITEIT					

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie ondernomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
56. Starten planvorming en/of verder uitwerken reconstructie van de N290 (Terneuzen-Terhole), van de Zanddijk (N673 Yerseke-Kruiningen) en aanpak knelpunten op de N256 tussen Goes en Zierikzee en de N59 richting Zuid-Holland.	2016- 2019	Tenminste is de planvorming voor deze tracés afgerond.	ja	N256: verbeteren knelpunten Midden Zeeland route (in ieder geval: aankoop cafetaria 2016, amoveren parkeerterrein Zandkreekdam 2017, plan elimineren wachttijden landbouw- en fietsverkeer bij zandkreeksluis, uitvoering 2018, linksaf en rechtsaf-strook Zandkreeksluis uitvoering 2019, capaciteitsverbetering verkeerslichten kruispunt Wilhelminadorp 2019) N673: eerste fase tracé is uitgewerkt; overleg over financiering in Voorjaarsnota 2017 N290: eerste fase uitgewerkt, 2017 overleg collega-overheden, in 2018 in uitvoering	
57. Aanbrengen focus in het verkeersveiligheidsbeleid	Nieuwe werkwijze invoeren in 2017	Middelen zijn efficiënter ingezet.	ja	overlegstructuur is gewijzigd: er is een bestuurlijke kopgroep ingesteld en aan het werk gegaan.	
58. Samenwerken met andere wegbeheerders waar mogelijk	Rapportage opleveren in 2016, vervolgens implementatie	Er is meer efficiëntie in het beheer van Zeeuwse wegen	ja	Samenwerking in IPO-verband rond assetmanagement, contractenvormen, het vervangingsvraagstuk kunstwerken, project klimaatadaptatie, duurzaamheid en innovatie in de grond- weg- en waterbouw. Samenwerking in landelijke samenwerkingsverbanden zoals Nationale Bewegwijzeringdienst en de Nationale Databank Wegverkeer. Samenwerking in Zeeland: gladheidsbestrijding, onderhoud openbare verlichting, uniforme afspraken bij wegenoverdracht, gezamenlijke inventarisatie buiten locaties, uitwisseling materieelmensen. Onderzoek naar gezamenlijk meldpunt (front- en backoffice). Onderzoek naar verdere samenwerking met verschillende partners rondom bijvoorbeeld ingenieursdiensten, geo-informatie, onderhoud verkeerslichten, bediening nautische objecten etc.	

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie ondernomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
59. Invoeren assetmanagement voor beheer en onderhoud infrastructuur	Invoeren in 2016	Een doelmatige onderhoudsplanning en efficiënt beheer van de provinciale infrastructuur dat voldoet aan de veiligheidsnormen	ja	In 2016 is een integraal beheersysteem geïmplementeerd en vanaf juli 2016 gevuld. Kunstwerken nat, droog en vri's zijn nu opgenomen; overige onderdelen volgen in de loop van 2017-2018. Implementatie wat vertraagd door samenvoeging afdelingen P&R en Beheer, en voorbereiding samenwerking met Waterschap.	
60. Evalueren de inzet van verkeersmanagement bij calamiteiten	Evaluatie afronden medio 2016	De gevolgen van calamiteiten op het Zeeuwse hoofdwegennet voor weggebruikers tot een aanvaardbaar minimum beperken	ja	1e verkenning uitbreiding samenwerkingsmogelijkheden afgerond. De evaluatie met RWS WST, Waterschap VRZ en Politie is opgestart. Afronding voorzien per 1-4-2017	
61. Evalueren OV-concessie en oplossingen voor knelpunten bezien	2015 e.v.	Een doelmatig openbaar vervoer dat aansluit bij de vraag	ja	evaluatie busconcessie en haltetaxi is afgerond. PS is in februari per brief geïnformeerd over de uitkomsten. Conclusie is dat de doelstellingen uit het provinciaal beleid zijn gerealiseerd. Op hoofdlijnen is een goede balans gevonden tussen het reguliere busnetwerk en de oproepafhankelijke haltetaxi. Gedane aanbevelingen worden meegenomen bij de voorbereiding van de dienstregeling 2018.	
62. Zoeken naar structurele oplossing voor fiets-voetveer Vlissingen-Breskens in private sfeer	2018	Een doelmatige exploitatie van het fiets-voetveer	ja	De toekomstverkenning is op 4-11-2016 door PS vastgesteld. Het vervolg wordt uitgewerkt in een business-case	
63. Inzet op snelle (goederen) treinverbinding met randstad en Vlaanderen	Plan van aanpak gereed in 2016	Goede en snelle ontsluiting van Zeeland over het spoor	ja	reizigersvervoer: vanaf december 2017 gaan in de spits aanvullende intercity's rijden. Goederenvervoer: capaciteitsanalyse spoorlijn Kanaalzone is in uitvoering. Europese subsidie is door Zeeland Seaports aangevraagd. de Provincie heeft daarin een bijdrage toegezegd.	
64. Onderzoeken interlokale treinverbinding	2016-2017	Verbeterde treinverbinding Vlissingen-Bergen-op-Zoom	afgerond	vanaf december 2017 gaan in de spits aanvullende intercity's rijden.	

Actie	Wanneer	Doelstelling	Actie ondernomen?	toelichting/stand van zaken/planning	vervolgacties
65. Verbeteren toegankelijkheid zeehavens	Plan van aanpak gereed in 2016, daarna uitvoering	Goed ontsloten zeehavens die bijdragen aan de Economie van Zeeland	ja	voorkeursoplossing voor de Wielingen is gekozen; aan Rijksfinanciering wordt gewerkt. Naar verwachting uitvoering in 2017.	
66. Zo mogelijk landbouwroutes realiseren			ja	Landbouwroute Hulst recent gerealiseerd; Landbouwroute Poortvliet voorzien in 2018	
FINANCIEEL BELEID					
67. Zero-based begroting 2017 opstellen			uitgevoerd	Uitkomsten van de actie zijn verwerkt in de Zero Based begroting voor 2017, die op 18 november 2016 is vastgesteld	
68. Evides op korte termijn onder de publieke aandeelhouders brengen			ja	Is gelet op ontwikkelingen niet meer aan de orde.	
69. Inzetten op toekomstgerichte oplossing DELTA NV			ja	De wettelijk verplichte splitsing zal moeten worden doorgezet.	
70. Nagaan mogelijkheden om grote uitgaven te activeren			uitgevoerd	Financiële wetgeving is gewijzigd; activeren van maatschappelijke investeringen wordt verplicht	
71. Splitsen algemene reserve			uitgevoerd	<i>Is opgenomen in Zomernota 2015.</i>	
72. Reserve aanhouden van 25 mln, vanaf 2017 Weerstandratio aanhouden van 1,5			uitgevoerd	is opgenomen in begroting 2017	
73. Verbeteren van het risicobeleid			ja	softwarepakket (Naris) is aangeschaft en wordt ingezet	heeft permanente aandacht

Bijlage 2 – Eerste ronde budgetbewaking

In paragraaf 2.3 hebben we stilgestaan bij de effecten uit de eerste ronde budgetbewaking. In deze bijlage geven we een nadere toelichting op de effecten.

Budgettaire effecten

De uitkomsten uit de eerste ronde budgetbewaking 2017 geven voor het dienstjaar 2017 een positief budgettair effect van € 770.024. Voor de dienstjaren 2018, 2019 en 2020 en verder bedraagt dit respectievelijk € 177.600, € 187.600 en € 287.600. Hieronder wordt op doelstellingniveau over de wijzigingen hoger dan € 25.000 gerapporteerd.

Programma 3 Natuur en platteland – doelstelling 1 Natuurontwikkeling (nr. 030101)

Met name door een stabiele grondvoorraad is de inschatting dat wij structureel meer inkomsten realiseren uit de verhuur en pacht van gronden en vastgoed. Hiervan is in de jaren 2017 tot en met 2019 € 100.000 nodig voor cofinanciering POP3 Kavelruilbureau. Hierdoor komt in 2018 € 10.000, in 2019 € 20.000 en vanaf 2020 structureel € 120.000 ten gunste van de budgettaire ruimte.

Programma 6 Programma culturele infrastructuur en monumenten – doelstelling 1 Toekomstbestendige culturele infrastructuur (nr. 060101)

In 2016 zijn onderhandelingen gestart voor een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met het Zeeuws Archief, waarin extra taken zijn opgenomen (overbrengen en toezicht op 1100 strekkende meter provinciale archieven). De extra kosten voor het aangaan van de dienstverleningsovereenkomst bedragen structureel € 32.400.

Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Rente en kosten liquide middelen

Per 1 april 2017 is een kredietfaciliteit bij de BNG afgelopen. Besloten is om deze kredietfaciliteit niet te verlengen: gezien de huidige en verwachte ruimte op de geldmarkten, kan de Provincie gemakkelijk geld. Voor 2017 betekent dit een vrijval van € 150.000 en voor 2018 en volgende jaren structureel een bedrag van € 200.000. Omdat de geldmarktrente historisch laag is kan daarnaast een bedrag van € 300.000 aan lagere rentekosten (incidenteel 2017) vrijvallen.

Kapitaallasten zaaksysteem

Omdat de vervangingsinvestering in een nieuw zaaksysteem nog moet plaatsvinden, vallen de € 340.000 aan geraamde kapitaallasten voor 2017 vrij ten gunste van de budgettaire ruimte.

Budgettaire neutrale mutaties

Hieronder wordt op doelstellingniveau over de mutaties hoger dan € 25.000 gerapporteerd.

Programma 3 Natuur en platteland – doelstelling 1 Natuurontwikkeling (nr. 030101)

In verband met een grotere omvang van de grondbank zijn de kosten voor belastingen gestegen ten opzichte van de huidige ramingen. Dit wordt gecompenseerd door € 156.800 lagere overige kosten binnen de ramingen grondbank.

Programma 5 Regionale bereikbaarheid – doelstelling 1 Doelmatig en doeltreffend beheer (vaar)wegen (nr. 050101)

Binnen het programma doelmatig en doeltreffend beheer (vaar)wegen zijn middelen geraamd voor de aanschaf en abonnementskosten voor ICT en telefonie. Algemeen beleid is dat deze middelen centraal worden belegd binnen de budgetten ICT en telefonie. Daarom wordt voorgesteld € 70.307 over te hevelen.

Daarnaast dient een correctie plaats te vinden van € 31.401 op de voorziening groot onderhoud natte infrastructuur, vanwege in 2016 uitgevoerde werkzaamheden.

Programma 7 Bestuur – doelstelling 1 Sterk provinciaal bestuur (nr. 070101)

Eind 2016 is van het ministerie van Binnenlandse Zaken een subsidie van € 26.000 voor het project Maak Verschil - Proeftuin Zeeland ontvangen. Zowel de baten als de lasten worden in de begroting verwerkt.

Binnen het salarisbudget Rekenkamer is sprake van een incidentele vrijval van € 16.000, voorgesteld wordt om dit om te zetten naar het materiële budget. Voor twee bestuursleden van de Rekenkamer wordt de normvergoeding voortaan uitbetaald op declaratiebasis. Dit heeft te maken met hun BTW ondernemerschap.

Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Omdat de investering in een nieuw wegensteunpunt 's Heer Arendskerke nog moet plaatsvinden, vallen de gereserveerde kapitaallasten voor 2017 van € 66.600 vrij en worden deze weer toegevoegd aan de dekkingsreserve.

De Provincie is eigen risicodragers bij de Wet Gedeeltelijke Arbeidsongeschiktheid. Voor dit eigen risico is een verzekering afgesloten bij Loyalis. De verwachte terugontvangst ad € 74.400 van de geclaimde kosten en de op de salarissen ingehouden premie ad. € 85.000 worden verwerkt in de begroting.

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland

Fotografie

Ben Biondina

Bezoekadres

Provinciehuis, Abdij 6
4331 BK Middelburg

Contact

provincie@zeeland.nl

Vastgesteld door gedeputeerde Staten op 23 juni 2017

